

Stiftelsen Sveriges Sjömanshus

Årsberättelse 2012

Stiftelsens utveckling 2008-2012 (tkr)

Balansdag	2012-12-31	2011-12-31	2010-12-31	2009-12-31	2008-12-31
Bundet fondkap enl balansräkning	181 899	180 234	178 955	177 887	176 862
Bundet fondkap till marknadsvärde	329 950	310 924	359 995	320 674	266 366
Ingångskap omräkn efter KPI index	139 226	139 304	136 668	133 584	132 360
Real kapitalförändring					
ackumulerat värde	190 724	171 620	223 329	187 090	134 006
årets förändring	19 104	-51 709	36 239	53 084	-114 098
i % av ing. fondkap.markn.v.	6,14%	-14,36%	11,30%	19,92%	-30,08%
Balansomslutning (markn.värde)	358 621	336 604	385 227	347 732	287 196
Placeringstillgångar					
aktierelaterade tillgångar (markn.värde)	237 648	216 571	275 283	219 710	183 887
i % av balansomsl.markn.v.	66,27%	64,34%	71,45%	63,18%	64,03%
ränterelaterade tillgångar (markn.värde)	117 767	112 945	105 643	115 583	94 404
i % av balansomsl. markn.v.	32,84%	33,55%	27,42%	33,23%	32,87%
aktierelaterade tillgångar (bokf.värde)	92 244	87 788	95 467	81 421	96 247
i % bokf. bundet kapital	50,71%	48,71%	53,34%	45,77%	54,41%
Avkastning					
räntor o utdelningar	16 654	12 791	10 684	10 255	15 379
reavinster/realförluster	5 857	5 102	2 331	13 778	-58
förändring i övervärden	17 361	-50 352	38 255	53 283	-114 488
totalavkastning	39 872	-32 459	51 270	77 316	-99 167
i % av ing.balansomslutn. markn.v	11,85%	-8,43%	14,74%	26,92%	-24,77%
Adm. o förvaltn.kostn.	3 257	3 649	3 078	3 041	3 005
Bidragsverksamheten	14 024	11 221	9 550	9 928	15 473
% av räntor/utdelningar	84,21	87,72%	89,36%	96,81%	100,61%
% " " " ./. kostnader	104,68	121,70%	125,55%	137,62%	125,04%
Indexförändringar					
Affärsvärld.generalindex	16,68%	-16,47%	23,14%	46,89%	-41,80%
OMRX Bond All 1-3 years	3,10%	5,27%	0,69%	5,12%	8,38%
KPI	-0,05%	1,93%	2,32%	0,93%	0,88%

RC 5 losskopplad från sin ballastdel. Se mer på sidan 13. Foto: C. Nordling

Innehåll

Stiftelsens utveckling	2
Året som gick	4
Direktionens ordföranden har ordet	5
Historik och bildande	6
Direktionens arbete	7
Personal	8
Bidragsverksamheten 2012	9
Stiftelsens första 40 år	18
Bidragsverksamheten 1972–2012	21
Projekt som stiftelsen stödjer	22
BOKSLUT	
Resultaträkningar	29
Balansräkningar	30
Notbilaga	32
Revisionsberättelse	42

Sjöfartsministern omgiven av 2012 års belöningsmottagare. Knästående är Christer Themnér och Christer Nordling. Foto: S. Hellberg

Året som gick

Redovisade värden i Mkr. Föregående år ()

- Årets direktavkastning 16,7 (12,8) nominellt.
- Stiftelsens placeringstillgångar:
 - Orealiserat övervärde 148,1 en ökning med 19,1.
 - Viss omallokering har skett från utländska aktierelaterade till svenska aktierelaterade instrument. Av årets direktavkastning har 7,6 reinvesterats i Kammarkollegiets aktieindexkonsortium.
 - Bokfört värde för aktierelaterade instrument 92,2 och för räntebärande 111,0.
- Totalavkastningen 39,9 (-32,5) motsvarar 11,85 % (-8,4 %) av ingående balansomslutning till marknadsvärde.
- Real ackumulerad kapitalökning enligt KPI-index sedan Stiftelsens start t.o.m. 12-12-31: 190,7 (171,6).
- Verksamhetens kostnader: administration och förvaltning 3,3 (3,6)
- Bidragsverksamheten 14,0 (11,2) vilket motsvarar 84,2 % av direktavkastningen (87,7%). Balanserade disponibla medel uppgår per 12-12-31 till 27,9. Beloppet beräknas, att med per balansdagen beslutade åtaganden, täcka verksamhetens kostnader för år 2013.

Summa mottagna medel 1973–2012

Omräknat enligt KPI

25,1

139,2

Avkastningsmedel 1973–2012

Avsatta till bundet kapital

156,8

Förbrukade i bidragsverksamheten

271,7

Orealiserade övervärden per 2012-12-31

148,1

Totalt

576,6

i % av mottagna medel

2 296,4%

Konsumentprisindex procentuell förändring 1973–2012

505,0%

Direktionens ordförande har ordet

2012 är slut och året kan summeras som ett händelserikt år, med både positiva och negativa händelser. Många negativa händelser i sjöfarten i stora drag och många positiva händelser i den delen av sjöfarten som berör denna stiftelses verksamhet.

Jag både säger och skriver ofta, att jag har förmånen att vara ordförande i Sveriges särklass finaste sjömansstiftelse och jag är stolt över såväl vad vi gör idag för sjöfolket och sjöfartsbranschen som vad våra företrädare i denna stiftelse gjort före oss.

Direktionen och anställda har på ett förtjänstfullt sätt gjort ett bra arbete under 2012. Genom satsningar på bl. a forskning och utveckling ser vi stora framsteg och nya möjligheter i de projekt stiftelsen stödjer. Allt finner ni senare i denna berättelse.

2012 var ett speciellt år i stiftelsen och en liten milstolpe då stiftelsen fyllde 40 år. Året i sig har i hög grad präglats av stiftelsens 40-års jubileum. Vi hade nöjet att få en jubileumsskrift "På stadig kurs" författad av Torbjörn Dalnäs, som har spritts på bred front i sjöfartsklustret.

Stiftelsens belöningshögtid den 9 maj avhölls med anledning av stiftelsens 40-årsjubileum under extra festliga former i Eric Ericsonhallen/Skeppsholmskyrkan i Stockholm i närvaro av bl.a sjöfartsministern Catharina Elmsäter-Svärd och redareföreningens nye ordförande Anders Boman.

Tyvärr medförde sjukdom under belöningsdagen att undertecknad inte kunde delta på denna dag som ändå måste betecknas som stiftelsens högtidsdag och framförallt dagen då vi kan förse alla de kreativa sjömän som belönas med stiftelsens utmärkelser inom de områden vi belönar.

Utan att förringa andra och deras fina insatser, oavsett belönad kategori, så vill jag själv personligen lyfta fram ett bidrag som jag är imponerad av. Inte för att det finns någon avancerad rymdteknik bakom denna belöning, utan för den fantastiska fiffighet som ligger till grund för denna arbetsbelöning. Det är vår vän IS-Martins idé om hur

man kan rensa rör och avlopp med vanlig is från ismaskinen. En imponerande och ytterst effektiv metod att rensa rören och principen är ren mumma för både miljön och ekonomin.

En särskild och mycket välförtjänt hedersbelöning utdelades till redaktör Torbjörn Dalnäs för hans stora insatser för våra krigsseglares sak.

Förutom alla goda inkomna exempel på fiffiga lösningar till sjöss och andra områden som stiftelsen stödjer så vill jag lyfta upp ett speciellt stöd som vi beslutade om 2012 och som antagligen är det största i stiftelsens historia taget vid ett och samma tillfälle. Stiftelsen beslutade att stödja utbyggnaden av simulatoranläggningarna vid sjöfartshögskolorna i Kalmar och Göteborg (Chalmers) med respektive 2,5 Mkr för 2012 och med samma belopp för 2013.

Stiftelsen var som vanligt huvudarrangören av sjöfartsmontern på årets Bok- och Biblioteksmässa och en av höjdpunkterna under mässan var utdelningen av Stiftelsens Litteraturpris 2012. Priset om 20 000 kr tilldelades författaren Reidar Jönsson och delades ut av direktionsledamoten Christer Lindvall.

Jag hoppas att 2013 och åren därefter också kan spegla den otroliga aktivitet och vitalitet som denna stiftelse känner av från branschen. Stiftelsen Sveriges Sjömanshus kan dock komma att känna av den negativa trend med en krympande sjöfart och därmed ett mindre kluster. Denna utveckling kommer att även påverka stiftelsens breda verksamhet, men jag tror och hoppas innerligen att en positiv vändning snart kommer för svensk sjöfart.

Kenny Reinhold

Stiftelsens ordförande, Kenny Reinhold.
Foto: A. Kämpe

Historik och bildande

Statsmaktens intresse för sjöfolket började redan på 1600-talet och de första samlade bestämmelserna om sjöfolks arbetsvillkor och tjänsteavtal fanns i skeppsmannabalken i 1667 års sjölag. Den 30 mars 1748 utfärdades det så kallade kofferdireglementet eller som det rätteligen heter "Kongl. Maj:ts Nådiga Reglemente hwarefter Coopverdi-Skeppare och Skeppsfolk hafwa sig at rätta".

Redan den 18 maj samma år ägde det första valet av sjömanshusdirektion rum inför magistraten i Stockholm. Att det var ett stort steg i sjöfartsnäringens historia framgår av att det var över trettio skeppsredare närvarande och tjugoåtta kofferdiskeppare. Efter valet samlades Direktionen till det första protokollförda mötet 1748.

Så småningom tillkom sjömanshus i flera hamnstäder, som mest i 47 städer. Sjömanshusens verksamhet leddes av en Direktion och en anställd sjömanshusombudsman eller som han i början kallades "waterschouten". Sjömanshusen fick inkomster på olika sätt: Vid varje återkomst till svensk hamn från utrikes ort skulle ett fartygs besättning erlägga "plåtagift", sedermera kallat "hyresavgift".

I 1911 års sjömanshusförordning fastställdes hyresavgiften till en procent av de ombordvarandes löner. Fartygen skulle också vid hemkomsten från utrikes resor erlägga "lästavgift", även kallad "sjömanshusavgift", med några ören för varje läst som fartyget höll. Vidare tillföll de "böter" som inbetalats av sjöfolk och de vid rymning "förverkade hyrorna" sjömanshuset. Kollektmedel upptogs för sjöfolk en gång om året fram till 1888.

Av sjömanshusens inkomster var hyres- och lästavgifterna de väsentliga. De övriga var mer eller mindre försumbara.

Bland arbetsuppgifterna för sjömanshusen kan nämnas understöd till orkeslösa sjömän,

gratial till änkor och andra nödlidande, fastställande av löner till sjömännen, inflytande över navigationsundervisningen, mönstring, fartygsregistrering med mera.

Så småningom kom dessa uppgifter att tas över av statliga myndigheter och fackliga organisationer. Sjömanshusen började successivt läggas ned under 1900-talet för att till slut helt upphöra 1969. De kvarvarande tillgångarna fördes över till lokala sjömanshusstiftelser.

I beslut den 5 maj 1972 föreskrev Kungl. Maj:t att en stiftelse benämnd Stiftelsen Sveriges Sjömanshus skulle inrättas och att stiftelsen före den 1 juli 1973 skulle överta de hittillsvarande sjömanshusstiftelsernas tillgångar och förpliktelser på sätt och i den ordning Sjöfartsverket bestämde i samråd med den nya stiftelsen. Till den nya stiftelsen skulle också överföras de av Sjöfartsverket förvaltade så kallade gemensamma sjömanshusmedlen. Vidare skulle stiftelsen ta över den förvaltning av gåvo- och donationsmedel som tidigare sjömanshusstiftelserna utövade.

De samlade tillgångarna uppgick till ett marknadsvärde av 20,8 Mkr, vilket redovisades som fondkapitalets bokförda ingångsvärde i den nybildade Stiftelsen Sveriges Sjömanshus. Av beloppet utgjorde 4,0 Mkr donationsmedel. Under slutet av 1970- och början av 1980-talet har Stiftelsen mottagit ytterligare 4,3 Mkr för förvaltning. De totalt mottagna medlen om sålunda 25,1 Mkr motsvarar i dagens penningvärde ett totalt belopp om 139,2 Mkr vid omräkning enligt KPI-index. Stiftelsens bokförda bundna kapital uppgår per 12-12-31 till 181,9 Mkr vartill kommer orealiserat övervärde om 148,1 Mkr.

Skeppslästen är ett gammalt mått på ett fartygs lastförmåga. 1 läst = den tyngd/last som fordrades för att trycka ner ett fartyg från lossvattenlinjen till lastvattenlinjen. Från år 1726 motsvarade det 2448 kg, men från 1863 används i stället begreppet **nyläst** om 4250 kg. År 1874 ersattes begreppet läst av **registerton**.

Direktionens arbete

Stiftelsen Sveriges Sjömanshus utövar sin bidragsverksamhet utgående från stadgar fastställda av Kungl. Maj:t den 5 maj 1972.

1. Stiftelsens ändamål är att vid framträdande behov bistå personer och anhöriga till dem som är eller har varit verksamma inom sjömansyrket.
2. Stiftelsen skall i övrigt verka till nytta och gagn för sjöfolket.

Bland de områden som utan inbördes ordning skall beaktas kan nämnas:

- att främja utbildning.
- att verka för förbättrad säkerhet, arbetsmiljö och trivsel för sjöfolk. Detta kan ske genom stöd till forskning och utveckling på nämnda områden, uppmuntran av förslagsverksamhet med mera.
- att belöna förtjänstfulla sjöräddningsinsatser.

Direktionen består av fem ledamöter. För varje ledamot finns en personlig ersättare. Ledamöter och ersättare utses av Sjöfartsverket. Mandatperioden är tre år med början den 1 maj. Av ledamöterna utses två efter förslag av Sveriges Redareförening, en efter förslag av Sjöbefälsföreningen, en efter förslag av Sjöbefälsföreningen-O och en efter förslag av SEKO.

Direktionen utser inom sig ordförande och vice ordförande. Vid direktionens möte den 3 maj 2011 valdes Kenny Reinhold som ordförande och Christer Themnér som vice ordförande för mandatperioden.

Direktionen har under året hållit fyra protokollförda sammanträden och till ett av dessa har representanter för Sjöfartsverket och Kammarkollegiets Fondbyrå varit inbjudna för att få en allmän inblick i verksamheten och, när det gäller Fondbyrån, för att lämna information om de värdepapperskonsortier byrån förvaltar vad gäller placementsstrategi, marknadsläge med mera.

För mandatperioden 1 maj 2011–30 april 2014

har Direktionen följande sammansättning:

Ordinarie:

Kenny Reinhold, ordförande
Christer Themnér, vice ordförande
Håkan Friberg

Bengt Eurén
Christer Lindvall

Ersättare:

Karl-Arne Johansson SEKO Sjöfolk
Karl-Erik Finnman Sjöbefälsföreningen
Per A. Sjöberger Sveriges Redareförening
från 2012-05-11

Louise Langley Sveriges Redareförening
Jörgen Lorén Sjöbefälsföreningen-O

Torbjörn Dalnäs berättar om Stiftelsens 40-åriga historia, som du kan läsa mer om på sidan 18. Foto S. Hellberg

Olav Johansen och Inger Örnquist.

2012 har i hög grad präglats av stiftelsens 40-års jubileum. En jubileumsskrift "På stadig kurs" författad av Torbjörn Dalnäs har tagits fram och spritts på bred front i sjöfartsklustret.

Stiftelsens Belöningshögtid den 9 maj avhölls under extra festliga former i Eric Ericsonhallen/Skeppsholmskyrkan i Stockholm i närvaro av sjöfartsministern Catharina Elmsäter-Svärd och Redareföreningens nye ordförande Anders Boman.

Stiftelsens DVD "Till stöd för sjöfolket" har omarbetats och givits ut i en ny version.

Direktionens ordinarie sammanträde i augusti genomfördes i Sjömanshusmuseets lokaler i Uddevalla. I anslutning till sammanträdet gavs direktionen tillfälle att studera såväl Sjömanshusmuseet som Bohusläns museum.

Stiftelsens Presidium har hållit fem och Stiftelsens Placeringsutskott tre protokollförda sammanträden under året.

Stiftelsen står under tillsyn av Sjöfartsverket. Som tillsynsman tjänstgör chefsjuristen vid Sjöfartsverket, Gunilla Malmlof.

Arvoden och traktamenten

Som framgår av not 7 har i fasta arvoden till ordföranden och vice ordföranden utgått sammanlagt 30 000 kr.

Till ordföranden i Granskningsgruppen har utgått arvode om 5 500 kr. Härutöver har för varje sammanträde/förrättning utgått arvode om 3 500 kr till de ledamöter som varit närvarande, vilka belopp jämte sedvanliga traktamenten och reskostnader fördelats som förrättningskostnader på de aktiviteter sammanträdena eller förrättningarna avsett.

Personal

Kansliet har haft tre deltidanställda.

Kanslichef: Christer Nordling

Kanslist: Inger Örnquist

Ekonomiansvarig: Olav Johansen

Löner och ersättningar (tkr):

	2012	2011
Löner	1 064	1 087
Arbetsgivaravgifter	95	153
Pensioner	55	52
Särskild löneskatt på pensioner och pensionspremier	13	13
Totalt	1 227	1 305

Bidragsverksamheten 2012

Bidragsverksamheten bedrivs och redovisas inom följande områden:

- Gratial
- Akut hjälp
- Stipendier
- Utbildningsstöd
- Forskning och utveckling
- Kultur
- Belöningar
- Övriga bidrag

Siffror inom parentes avser år 2011.

Gratial 2 621 tkr (2 775)

Gratial utgår efter Direktionens prövning till personer som är eller har varit verk-samma inom sjömansyrket och till sådana personers närmaste anhöriga. Riktlinjer för att erhålla gratial är att vederbörande sjöman har haft cirka 75 månader till sjöss och har en årsinkomst understigande 150 000 kr för ensamstående och 250 000 kr för samman-boende. Gratialbeloppet är från år 2011 höjt till 14 tkr/år.

Antalet gratialister utvisar en successiv minskning. Antalet gratialister utgjorde 1975/76 1 565 personer.

Under 2012 har gratial utbetalts till totalt 188 personer.

Akut hjälp 181 tkr (105)

Ekonomiskt bistånd i form av ett engångs-

belopp kan utgå till ombordanställd vid uppkomna situationer/behov inom områ-den som egen hälsa, egen försörjning, eget boende eller egen omskolning på grund av arbetsskada.

Under 2012 har 18 personer erhållit akut hjälp.

Stipendier 1 967 tkr (2 046)

Stiftelsen stödjer elever under utbildning med:

– Individuella stipendier

Studerande vid svensk sjöfartshögskola eller som genomgår magister- eller master-utbildning vid sådan har möjlighet att söka individuellt stipendium för ökade kostnader för dubbelt boende och/eller för försörjningsplikt av barn under 18 år.

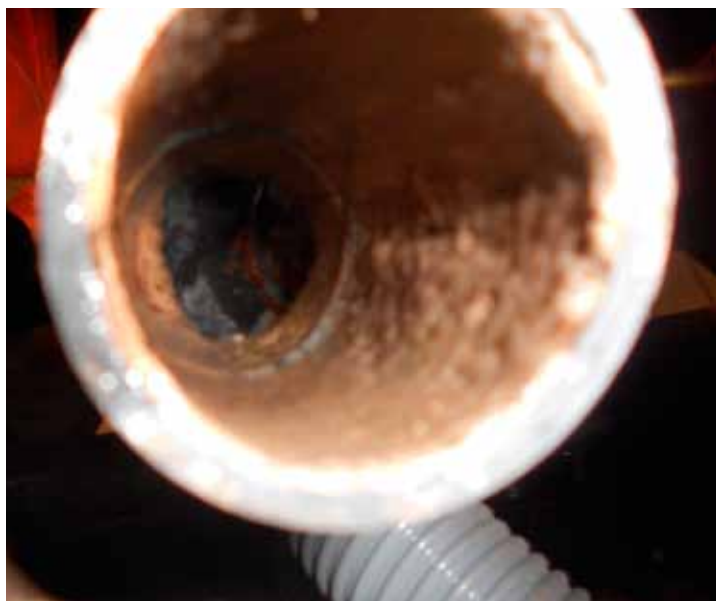
Samma möjlighet har svensk studerande som genomgår motsvarande utbildning vid utländsk/internationell sjöfartshögskola.

Under 2012 har 152 studerande beviljats individuellt stipendium.

– Lokal utdelning

Stiftelsen avsätter årligen medel att utnyttjas lokalt vid skola/sjöfartshögskola med utbildning syftande till sjömans- och sjöbefäls-yrken. Medlen fördelas i proportion till antal elever vid respektive skola/högskola. Medlen disponeras av prefekt/rektors till studieresor, premier, stipendier, examens-

Före och efter! Läs sidan 21 för förklaring. Foto M. Persson

Befälsföring i simulatormiljö. Foto: M. Boström Cars

arbete eller annat ändamål som gynnar eleverna och studiemiljön vid skolan/högskolan. De tilldelade medlen skall tydligt kunna knytas till ändamålet "undervisning eller utbildning".

Under 2012 har 7 skolor/sjöfartshögskolor tilldelats lokala medel.

Utbildningsstöd 5 090 tkr (830)

Stiftelsen kan lämna stöd till sjöfartshögskola eller skola som bedriver sjöfartsinriktad gymnasieutbildning eller annan utbildning som leder till behörighet till sjöss. Stöd kan även ges till annan utbildningsanordnare som bedriver utbildning som syftar mot sjömansyrket.

Stödet skall avse åtgärder som bidrar till att utveckla förutsättningarna att bedriva en bra och säker utbildning eller åtgärder som förbättrar elevernas studiemiljö.

Som exempel på sådant stöd under 2012 kan nämnas att stiftelsen beslutat att stödja utbyggnaden av simulatoranläggningarna vid sjöfartshögskolorna i Kalmar och Göteborg (Chalmers) med vardera 2,5 Mkr för 2012 och med samma belopp för 2013. Se artiklar sid 22 och 25.

Vidare har beslutats att stödja Kryssar-klubbens Seglarskola med 85 000 kr för underhåll av seglarskolans fartyg. Underhållet skall avse säkerhetsfrämjande åtgärder.

Forskning och Utveckling 2 355 tkr (3 752)

Stiftelsen stödjer forskning och utveckling (FoU) som är till gagn för sjömän inom områdena säkerhet, arbetsmiljö och trivsel för sjöfolk. Stiftelsens stöd kan avse helt eller del av projekt. Stiftelsen följer respektive projekt genom deltagande i referensgrupp motsvarande.

Under 2012 har stöd riktats mot nedanstående projekt. I rubriken angivna belopp avser Stiftelsens totala satsning på det aktuella projektet.

Maskinrums ergonomi och säkerhet – 13 859 tkr

Stiftelsen beslutade 2006 att totalfinansiera inrättandet av en ny forskartjänst vid Chalmers inom området "Maskinrums ergonomi och säkerhet" under åren 2006–2008.

Målsättningen med forskningen är att förbättra arbetsmiljön, säkerheten och effektiviteten i maskinrummet samt att ta fram förslag till nya nationella och internationella regelverk.

Universitetslektor Monica Lundh.
Foto: T. Dalnäs

Stiftelsen har senare beslutat att fortsätta lämna stöd till Chalmers under åren 2009–2015. Tjänsten utformades under åren

2006–2009 som en doktorandtjänst. Under de resterande åren planeras tjänsten för en Universitetslektor/Docent eller liknande som tillsätts efter sedvanligt annonserings- och ansökningsförfarande.

Doktorandtjänsten har fram till 2010 upprätthållits av sjöingenjören Monica Lundh. Monica Lundh doktorerade 2010-06-11 med avhandlingen "A life on the Ocean Wave. Exploring the interaction between the crew and their adaption to development of the work situation on board Swedish merchant ships". Som en följd av detta utlystes tjänsten under 2011 och tillsattes 2011-06-01. Tjänsten innehas nu av universitetslektor Monica Lundh.

Under åren 2006–2011 har kostnadsförts 5 296 tkr. Under 2012 har ytterligare 1 500 tkr kostnadsförts.

Se artikel sid 26.

Doktorandtjänst vid Kalmar Sjöfartshögskola – 1 530 tkr

Kalmar Sjöfartshögskola har ambitionen att öka den akademiska kompetensen. Stiftelsen har tidigare beslutat att bidra till denna utveckling genom att finansiera en doktorandtjänst under åren 2009–2011.

Doktoranden, sjökapten Fredrik Hjort, lade fram sin avhandling 2012-02-10 vid Linnéuniversitetet i Växjö. Hjort fortsätter nu sina studier mot en doktorsexamen som är planerad till hösten 2014.

Några medel har inte disponerats under 2012.

First Responder Safe Transfer, FIRST – 300 tkr

Sjöräddningssällskapet utvecklar tekniken att vid livräddning till sjöss utnyttja Rescuerunners i samverkan med ett större moderfartyg. Medfinansierare är Stena Line AB och Safe at Sea AB.

Beloppet utbetalades 2008.

First Responder Safe Transfer – Nästa steg – 600 tkr

Stiftelsen har beslutat att stödja den fortsatta utvecklingen av FIRST till ett fullvärdigt räddningssystem. Målet är att genom

att testa utrustningen i olika steg under realistiska förhållanden kunna rekommendera IMO att utveckla regelverket så att de nya systemen accepteras internationellt och att en gemensam ny standard för ombordtagning skapas.

Beloppet utbetalades 2010.

FIRST Responder Safe Transfer – Fortsatt utveckling – 150 tkr

Stiftelsen beviljade under 2012 ytterligare 150 tkr för fortsatt utveckling av FIRST-projektet.

Anslaget avser 2013 och kommer att utbetalas under 2013.

Arbete och åldrande inom svensk sjöfart – 2 288 tkr + 150 tkr

Inom Kalmar Sjöfartshögskola har drivits ett forskningsprojekt med syfte att kartlägga arbetsmotivation, upplevd arbetsmiljö och attityder till äldre arbetskraft inom svensk sjöfart samt hur dessa aspekter relaterar till varandra och till ålder. Projektet är avslutat 2011-12-31 och slutrapport har lämnats under våren 2012.

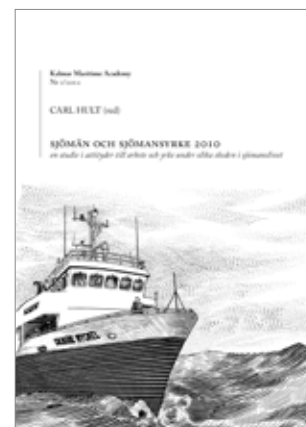
Projektledare har varit lektorn vid Sjöfartshögskolan, Carl Hult.

Under 2012 har anslagits och utbetalats 150 000 kr för översättning av slutrapporten till engelska.

Fartygs dynamik – 1 750 tkr

Fartygs dynamiska stabilitet och därtill hörande effekter som parametrisk exciterad rullning har uppmärksamats genom ett flertal incidenter där fartyg drabbats av extrema rullningsrörelser i relativt beskedliga sjöstillstånd, med konsekvenser för såväl säkerheten, sjömäns arbetsmiljö, som för transportkvaliteten. Problemets förnyade aktualitet är kopplat till den senaste tidens utveckling av relativt extrema skrovformer, framför allt för container- och RORO-fartyg, för minimering av framdrivningsmotstånd och maximering av lastkapacitet. Dynamisk stabilitet och parametrisk rullning är relaterat till komplexa icke-linjära mekanismer och behovet av ytterligare forskning är stort.

Inom ramen för projekt "Fartygs dynamik"

Slutrapport från projekt "Arbete och åldrande inom svensk sjöfart".

Fredrik Hjorts licentiatavhandling "Säkerhetskultur i Östersjöfart".

Ritningsgranskning. Foto: C. Österman

bildas en forskargrupp med det övergripande målet att möta sjöfartsnäringsens och samhällets behov av förbättrad sjösäkerhet, arbetsmiljö och transportkvalitet. Aktiviteterna inom forskargruppen omfattar utveckling av metoder, modeller och kriterier för att beskriva och prediktera fartygs dynamiska stabilitet och parametrisk rullning och även andra aspekter relaterade till fartygs dynamik, samt implementering och tillämpning av utvecklade metoder, tekniker och resultat vid analys och drift av fartyg.

I forskargruppen ingår representanter för KTH Marina system, Wallenius Marine AB och Seaware AB.

Forskningsgruppens arbete finansieras, utöver av ovan nämnda organisationer, av Stiftelsen Sveriges Sjömanshus och Sjöfartsverket.

Projektledare är Anders Rosén KTH.

Under 2012 har 500 tkr kostnadsförts.

Se artikel sid 23.

SES – Circle Raft – 590 tkr + 140 tkr

Projektet skall utveckla en prototyp till en ny räddningsutrustning av "float-away" karaktär. Utrustningen består av 5 ringelement stuvade inuti varandra vilka förses med nät i botten. Det cirkulära räddningspaketet skall tillverkas i autoklavhårdad kolfiber. Den framtagna produkten skall testas och godkännas av DNV.

Utveckling och tillverkning sker i samarbete med Marström Composite AB i Västervik. Den större CR-ringen utformas att kunna utgöra ett komplement till RC 5.

Projektledare är Sven Sörelius.

Sven Sörelius har under 2011 beviljats

ytterligare medel om 140 tkr för slutförande av projektet. Några medel har inte utbetalats under 2012.

Projektet är ännu inte slutredovisat.

Utveckling av metod för ritningsgranskning ur arbetsmiljöperspektiv vid ny- och ombyggnad av fartyg – 300 tkr

Vid Chalmers pågår ett projekt som skall utveckla en metod för att systematiskt granska och utvärdera ett fartygs konstruktionsritningar ur ett funktions- och användarperspektiv med focus på de arbetsuppgifter som utförs ombord och under vilka förhållanden dessa utförs.

Det förväntade resultatet är en metod – handbok – som kan användas vid planering och konstruktion av ny- eller ombyggnad av fartyg. För projektet har direktionen beviljat 300 tkr vilka utbetalats under 2011.

Projektet slutredovisas under 2013.

Projektledare är Anna-Lisa Osvalder.

Visualisering av designproblem i maskinrum för bättre förståelse och förslag till lösningar – 200 tkr

Vid Avdelningen för Ergonomi, Institutionen för Designvetenskaper, Lunds Universitet pågår ett projekt med följande mål:

"Projektet skall utveckla metoder för att visualisera de forskningsresultat som är kopplade till designproblem i maskinavdelningen ombord och föreslå möjliga lösningar."

Direktionen har beslutat att stödja projektet med 200 tkr. Beloppet har kostnadsförts 2012.

Projektledare är Mikael Blomé.

Villkorade innovationslån

Rescue Capsule 5, RC 5 – 1000 tkr + 300 tkr

Innovatören Sven Sörelius har utvecklat ett nytt sätt att rädda liv till sjöss. Genom att utnyttja ett "float-away system" baserat på en räddningskapsel som när fartyget sjunker flyter iväg med besättningen väl skyddad inne i kapseln uppnås en större säkerhet jämfört med konventionella livbåtar.

Företaget Marström Composite AB i Västervik har tagit på sig att utveckla en version av kapseln, RC 5, som skall tillverkas av kolfiber.

För projektet beviljade direktionen ett lån om 1 000 tkr som utbetalades 2011.

Under 2012 beviljade direktionen en utökning med 300 tkr till totalt 1 300 tkr.

Projektet är ännu inte slutredovisat.

Vingen – 1000 tkr

Innovatören Hans Sjöblom har under en längre tid arbetat med ett system som väsentligt skall förbättra möjligheterna att hitta en nödställd person i vattnet.

Systemet består av en uppblåsbar "Vinge" som förvaras i ett paket av ett cigarettpakets storlek. Paketet kan appliceras på t ex en livväst. Vingen som fylls med helium är så aerodynamiskt utformad att den oavsett vindhastighet håller sig på den höjd som medges av linan till den nödställda, cirka 30 meter. Genom att Vingen ger ett mycket stort radareko och är målad med starka färger medges en mycket stor upptäckts-sannolikhet både optiskt och med radar vilket avsevärt kan snabba upp en sökooperation.

Stiftelsen har beviljat ett villkorat innovationslån om högst 1 Mkr till Hans Sjöblom för utveckling och test av en prototyp vilket utbetalades 2011.

Projektet är ännu inte slutredovisat.

Electric Rescue Board – 300 tkr + 150 tkr

En av initiativtagarna till den numera välkända räddningsfarkosten Rescuerunner, Fredrik Falkman, går vidare och utvecklar

en ännu mindre räddningsenhet. Detta arbete är nu redo för att verifieras med utveckling av en fullt fungerande prototyp.

Projektet Electric Rescue Board bygger på en modern standardiserad fixeringsbår som utrustas med flytkraft och elektrisk framdrivning, till något som kan liknas vid en surfräddningsbräda med elmotor. Med en Electric Rescue Board kan en räddare utan ansträngning ta sig den sista biten, kanske 50 till 100 meter, för att utföra själva räddningen med minimala risker för skador. Den nödställda kan vid behov fixeras redan vid räddningen och båren, som kan kopplas loss från övriga enheten, kan sedan följa med patienten i hela räddnings- och vårdkedjan.

Målgruppen för Electric Rescue Board är sjöräddningsorganisationer, räddningstjänst, badvakter, hamnar, seglarskolor, marina installationer med flera.

Sven Sörelius vid den större Circle Raft-ringen. Se sidan 12. Foto C. Nordling

Stiftelsen har beviljat ett villkorat innovationslån om högst 300 tkr till Fredrik Industrial Design AB för utveckling och test av ny prototyp av sjöräddningskonceptet Electric Rescue Board.

Under 2011 har låneramen utökats med 150 tkr.

Projektet är ännu inte slutredovisat.

Medbox – 300 tkr

Projekt Medbox avser att förenkla distribution, lagerhållning och kontroll av före-

Christer Lindvall och litteraturpristagaren Reidar Jönsson i Sjöfartsmontern på Bokmässan. Foto: T. Dalnäs

skrivna mediciner och sjukvårdsmaterial ombord. Konceptet bygger på att en transportsäker medicinbox fylls med mediciner för fartygsapotek B1 och B2. Boxen ersätter sen det traditionella befintliga lagersystemet ombord och placeras i sjukhytten i obru- tet skick till dess att någon medicin måste användas vid sjukdomsfall.

Då olika mediciner och sjukvårdsartiklar har olika utgångsdatum är det tänkt att ett rederis fyllda MedBoxar ska cirkulera årsvis till och från Skeppsapotek för kontroll och utbyte av utgångna produkter och därefter skickas till fartyg i turordning.

Stiftelsen har beviljat ett villkorat innovationslån om 300 tkr till sjökapt Sten Ekelund vilket utbetalades 2011. Projektet är ännu inte slutredovisat.

Kultur

Sjömanshusmuseum, Uddevalla – 500 tkr

Stiftelsen Sveriges Sjömanshusmuseum har till ändamål att återskapa ett sjömanshus samt levandegöra och sprida kunskap om sjömanshusen och sjöfolkets levnads- och arbetsvillkor.

Museet visar dels hur mönstring skedde och ger historiska tillbakablickar. I en särskild avdelning skildras Krigsseglarna och de svenska offer kriget skördade. Verksamheten bedrivs året runt och inträdet är fritt. I museet finns arkivmaterial tillgängligt för forskning om fartyg och besättning.

Museets verksamhet bedrivs i egen fastighet som utan vederlag förvärvats från Stiftelsen Sveriges Sjömanshus.

Sjöfartens Kultursällskap – 34 tkr

Sjöfartens Kultursällskap är en ideell förening, öppen för alla intresserade av sjöfartskultur i vid mening. Föreningens främsta syfte är att öka det sjöfartskulturella intresset inom och utom sjöfartsnäringen.

Stiftelsen stödjer Kultursällskapet genom att betala en årlig medlemsavgift och svara för hyra av monter vid den årliga bokmässan i Göteborg, se nedan.

Bok och Biblioteksmässan – 168 tkr

Sjöfartsmontern, som under devisen "Sjöfartskultur" arrangeras av Sjöfartens Kultursällskap, har traditionsenligt sponsrats av Stiftelsen. I montern finns böcker om sjöfart att köpa eller beställa. Flera kända sjöfartsförfattare presenterade själva sina verk bla berättade Torbjörn Dalnäs om Stiftelsens jubileumsskrift "På stadig kurs".

Jubileumsboken "Stena Line 50 år" presenterades av författarna Anders Bergenek och Richard Sahlsten och skeppsredaren Folke Patriksson presenterade sina memoarer "Att kunna ta en storm".

Montern blev som vanligt mycket uppmärksam och besöktes bland annat av kulturminister Lena Adelsohn-Liljeroth.

En av höjdpunkterna under mässan var utdelningen av Stiftelsens Litteraturpris 2012 som tilldelades författaren Reidar Jönsson.

Priset om 20 000 kr delades ut av direktionsledamoten Christer Lindvall som redovisade prismotiveringen:

"Reidar Jönsson är född i Malmö och numera bosatt i Stockholm. Han gick till sjöss i unga år och seglade så småningom som styrman i fjärrfart. 1969 debuterade han som författare, 25 år gammal. Sedan

Kulturministern besöker Sjöfartsmontern. Foto: A. Derkum

dess har det hunnit bli ett tjugotal bokverk; däribland sjöromanen 'Hemmahamn', som gavs ut 1973.

Tio år senare inleddes det som skulle bli Reidar Jönssons genombrott även utanför Sverige. 1983 utkom romanen 'Mitt liv som hund'. Den filmatiserades, och filmen tilldelades flera priser. Bland annat nominerades den till en Oscar för bästa manus. Reidar Jönsson verkade därefter i flera år som manusförfattare i Hollywood.

På senare år har Reidar Jönsson återgått till romankonsten, gärna med inslag av maritima motivkretsar. Med sin gedigna erfarenhet är han även till stort stöd för det sjöliterära sällskapet Bokanjärerna, vars båda novellantologier 'Trampa däck' och 'Springa läck' han också har medverkat i och till.

Mitt liv som hund var den första delen i en trilogi. Den andra delen, 'En hund begraven', utkom 1988 och den tredje, 'Hundens paradys', utkom 2010. I trilogin framkommer vilken betydelse Reidar Jönssons sjömansbakgrund har haft som inspirationskälla för honom.

Reidar Jönsson har bidragit till att väcka intresse för sjölivet. Därför är han en värdig mottagare av Stiftelsen Sveriges Sjömanshus litteraturpris 2012."

Stöd till författare m.fl.

Som exempel kan nämnas:

Stefan F Lindberg – 30 tkr

För genomförande av projektet "De sista svenska sjömännen".

Maria Lancing – 10 tkr

Stöd för utställning i New York.

Stig Elenius – 20 000 kr

Stöd för bokprojektet "Några millimeter till evigheten"

BELÖNING 2012 962 tkr (785 tkr)

Belöningsverksamheten är Stiftelsens mest publika verksamhet. Stora ansträngningar görs för att sprida kunskap om denna bland sjöfolket. Annonsering sker såväl i fackpress som på bemanningskontoren på Filippinerna.

Årets belöningsdag, den 9 maj, sammanföll med firandet av Stiftelsens 40-årsjubileum.

Högtiden genomfördes i Skeppsholmskyrkan, nuvarande Eric Eriksonhallen, på Skeppsholmen med sjöfartsminister Catharina Elmsäter-Svärd som hedersgäst och belöningsutdelare.

En glad litteraturpristagare
– Reidar Jönsson.

Skeppsredare Dan Sten Olsson introducerar sin jubileumsbok. Foto: T. Dalnäs

Intresserade åhörare vid Stiftelsens jubileumshögtid den 9 maj. Foto S. Hellberg

Dagen inleddes med anföranden av stiftelsens vice ordförande, Christer Themnér och redaktör Torbjörn Dalnäs på ämnet "Stiftelsen 40 år". Anförandena inramades med sång och musik.

Efter detta redovisade Redareföreningens ordförande, Anders Boman och Sjöbefälsföreningens VD, Christer Themnér sin syn på "Den svenska handelsflottans framtid" inför ett mycket intresserat auditorium.

Efter en paus vidtog utdelning av belöningar och ett 30-tal av de belönade som kunde närvara fick ta emot sina diplom ur ministrarnas hand. I samband med detta fick de också berätta om sina förslag och de som fick sjöräddningsbelöningar fick berätta om sina insatser.

En särskild och mycket välförtjänt hedersbelöning utdelades till redaktör Torbjörn Dalnäs för hans stora insatser för våra krigsseglares sak.

Utdelningen ackompanjerades av vackra trumpetfanfarer som ekade mäktigt i de gamla kyrkvalven och avslutades som sig bör med "Till havs" framförd av Anna Larsdotter Persson.

Som avslutning bjöds en välsmakande lunch, även denna inne i kyrkan, varvid vår sjöfartsminister uttryckte sin stora glädje över arrangemangen och Stiftelsens verksamhet.

Alla belöningar med motiveringar framgår av foldern "Belöning 2012". Foldern, som kan hämtas från Stiftelsens hemsida www.sjomanshus.se är tillsammans med Stiftelsens "Årsberättelse 2011" utsänd till samtliga svenska handelsfartyg.

Granskningsgruppen

En viktig del av stiftelsens verksamhet som inte alltid får rättmätig uppmärksamhet är Granskningsgruppen. Gruppens arbete är en förutsättning för belöningsverksamheten.

Gruppen som för närvarande består av en ordförande och sju ledamöter är utvalda för sina unika kompetenser inom respektive specialområde.

Gruppen som utgör stiftelsens beredningsorgan avseende belöningar och stipendier påbörjar sitt arbete under hösten när dom får sig tillsända årets förslag till belöningar.

Förslagen fördelas på de olika ledamöterna för specialgranskning och analys. En dag i januari samlas så hela gruppen för gemensam genomgång av samtliga förslag.

Utifrån en särskild värderingsmetodik bedöms varje förslag vilket i slutändan resulterar i Gruppens samlade förslag till Direktionen avseende årets belöningar. Förslaget åtföljs av de av ordföranden författade

Granskningsgruppens ordförande Göran Hammarberg.
Foto: R. Jonsson

motivtexter som sedan återfinns i belöningsfoldern.

Granskningsgruppen har under 2012 haft följande sammansättning:

Göran Hammarberg, ordförande
Rolf Jonsson, Björn Molin, Karl-Erik Finnman, Karl Karell, Karl-Arne Johansson, Jaana Åsberg och Thomas Mårtensson. Kanslichefen fungerar som gruppens sekreterare.

Övrig verksamhet

Krigsseglarna – 18 tkr

Sjömanskyrkan i Sverige arrangerar i nära samarbete med Sjömanshusstiftelsen på olika platser i Sverige en årlig minneshögtid för svenska krigsseglare. Högtiden äger rum under september/november.

Under 2012 har minneshögtider ägt rum i Uddevalla, Göteborg, Helsingborg, Karlstad, Malmö, Halmstad och Stockholm.

Renovering av Rosenhills symbol, fyren Svinbådan – 40 tkr

Rosenhill Seamen's Center avser rusta upp fyren Svinbådan som är uppställd på anläggningens område. Fyren utgör en symbol för sjömansklubben och dess verksamhet. Renoveringen är beräknad till ca 100 000 kr och man söker stöd från olika stiftelser.

Direktionen har beslutat att stödja upprustningen med 40 000 kr.

Sjöfartsidrott – 15 tkr

St. Olavsloppet, som etablerades redan 1988, är en landsvägsstafett mellan Trondheim och Östersund. Loppet har fått sitt namn efter den norske kungen Olav Haraldsson som regerade mellan 1015–1030. Kung Olav stupade i slaget vid Stiklestad den 29 juli 1030. Efter detta blev kung Olav Nordens helige helgon.

Lagen som deltar i St. Olavsloppet är allt från elitlag, företagslag till familjelag. Loppet består av fyra dagsetapper över 33 mil, den största delen av loppet går på asfalterad väg i den vackra fjällvärlden.

För första gången sprang det svenska laget – Team Seafarers – hela vägen ända från

Granskningsgruppen samlad för årssammanträde. Foto: C. Nordling

Östersund till Trondheim på en tid strax under 26 timmar vilket resulterade i en stark 73 plats utav totalt 160 lag i gruppen "Motion Mix". Hela 6 230 löpare deltog i årets St. Olavslopp vilket är rekord. Loppet som är en riktig folkfest arrangeras årligen och ambitionen är att Team Seafarers skall delta även 2013.

SSS sponsrade laget med overaller och tävlingsdräkter märkta med Stiftelsens logga.

Sjöfartsforum

Sjöfartsforum har sökt bidrag för att kunna fortsätta sitt arbete baserat på strategiprocessens handlingsplaner och för att kunna förvalta den position som det maritima klustret tagit de senaste åren. Man behöver anställa en handläggare och söker bidrag för bl.a. detta.

Direktionen har beslutat att stödja Sjöfartsforum med 500 tkr för respektive 2013, 2014 och 2015.

Team Seafarers.
Foto: M. Josefsson

Förslag till
"Belöning 2014"
insänds före
1 november 2013

Stiftelsens första 40 år

Regeringsbeslutet fattades på våren 1972. Stiftelsen Sveriges Sjömanshus hade bildats. Troligen nåddes telegrafisten på m/s Trojaland av nyheten genom någon av de maritima tidskrifterna, utan att han anade vilken betydelse Stiftelsen skulle få för den svenska sjömanskåren och sjöfarten.

Själv hade han inlett sin sjömansbana 1963, på det som då ännu kallades Sjömanshuset i Uddevalla och i dag är Sjömanshusmuseet. I praktiken hade den anrika sjömanshusinstitutionen upphört två år tidigare. Då lades registrering, förmedling och mönstring av sjömän över på Arbetsmarknadsstyrelsen.

Regeringen insåg att sjömanshusens ekonomiska tillgångar även i fortsättningen borde stå till sjöfartens förfogande. Inledningsvis lades understödsverksamheten över på lokala stiftelser, som 1972 slogs ihop till en central stiftelse.

Sjömanshusstiftelsen, som den ofta kallas i dagligt tal, skulle styras av en direktion med fem ledamöter; två representanter

för redarna och en vardera för däcksbefälet, maskinbefälet och övriga sjöanställda. Den 29 augusti samma år höll Stiftelsen sitt första sammanträde. Till ordförande utsågs Fartygsbefälsföreningens VD, sjökapten Stig Wiebe. Stiftelsens förste sekreterare eller kanslichef blev sjökapten Osborne Tell.

1972 såg sjöfarten annorlunda ut än 40

år senare. Svenska Ostasiatiska Kompaniets nybygge Nihon sattes i trafik. Hon var en havens vinthund – god för 30 knop – och världens främsta containerfartyg, med kapacitet för 2.200 tjugofots containrar (TEU).

40 år senare skulle världsledande danska Mærsk bygga fartyg med åtta gånger den lastkapaciteten: 18.000 TEU!

Till synes var världen i ett skede av spirande töväder under 1972. Vietnamkriget pågick för fullt, men president Nixon besökte Kinas Mao och Sovjetunionens Brezjnev. Suezkanalen var igenbommad sedan kriget 1967, men nu kunde de sista sjömännen från de inneslutna svenska fartygen Nippon och Killara lämna kanalen. Så kom det palestinska terrorangreppet mot den israeliska OS-förläggningen i München...

Ett nytt regionalt storkrig stod för dörren. Oktoberkriget 1973 ledde till en global oljekris, som i förlängningen orsakade massdöd inom rederinäringen. Sedan dess har den svenska sjömanskåren och sjöfarten genomgått stora konvulsioner, avlösta av perioder av medvind och framtidstro.

Oavsett hur sjöfartens vindar blåser har Sjömanshusstiftelsen haft en stadig kurs, till båtad för branschen och dess sjöanställda. Direktionsledamöterna företräder olika parter, men inom Stiftelsen verkar de för samma mål oavsett vilka bataljer som pågår på waterfronten.

Stiftelsen har många ansikten. Ett är det kvarlevande arvet från Stiftelsens ursprung, understöd till behövande och efterlevande till avlidna sjömän.

Stiftelsens arv sträcker sig 264 år tillbaka. Det började i Stockholm 1748, då staden hade uppemot 60.000 invånare. Sverige dominerade världshandeln på bl.a. tjära; Stockholm tar var ett kvalitetsbegrepp i hela världshandelsflottan. Samma år föddes Anders Sparrman, som skulle bli en av Carl von Linnés sjöfarande apostlar; så även William Chalmers, initiativtagare till den högskola i Göteborg som bär hans namn.

Där finns f.ö. institutionen för sjöfart och marin teknik, som Stiftelsen har ett mycket fruktbart samarbete med. Stiftelsens stöd till utbildning och forskning inom maritima områden är mycket omfattande.

1748 rådde det stor brist på yrkeskunniga sjömän. För att råda bot på det – och

1989 års sjöräddningsbelöning på 5 000 kr gick till förre fyrmästaren Sven Thorlandsson, som i hård kuling på Väneren hade bärgat iland två personer från en kantrad båt. T. v. Stiftelsens ordförande Stig Wiebe och i bakgrunden dess nytillträdde kanslichef Lars-Eric Cronberg.

Rescue Sjömanshuset döptes i Uddevalla 1997.

även erbjuda ett spirande socialt skyddsnät – bildades det allra första sjömanshuset i Stockholm. Snart följde andra hamnstäder efter. Utöver registrering, förmedling och mönstring ägnade sig sjömanshusen bl.a. åt navigationsutbildning, medling i tvister, sjukvård, understöd till utblottade och skadade eller sjuka sjömän, samt s.k. gratialer till sjömansänkor. De stödde även hamnar- nas sjömanshem. För sin finansiering ut- taxerade de olika avgifter från sjöfarten och inhöstade även betydande donationer.

I den forna finska rikshalvan, som 1809 övergick till rysk överhöghet, har det funnits sammanlagt 32 sjömanshus (i Åbo med start redan 1752). Det sedan 1919 självständiga Finland skulle gå en annan väg än Sverige. De finska sjömanshusen avvecklades 1937. Inte enbart verksamheten utan även resurserna övertogs av andra ämbetsverk.

Från 1864 skulle det finnas sjömanshus i alla svenska stapelstäder. Sjömanshusen nära nog fördubblades till 47, som fanns kvar till 1939. Då reducerades antalet till 30, vars lokala stiftelser kom att ligga till grund för Stiftelsen Sveriges Sjömanshus.

Utdelning av understöd och gratialer har fortsatt, så även premier och stipendier till

sjömanselever och sjöbefälsstudenter. Mest känd utåt är Stiftelsen nog ändå för sina årliga belöningsdagar, med början 1977. Bland det som belönas dominerar förslag och innovationer för att öka brandskydd och sjösäkerhet i övrigt, eller förenkla arbetet och på andra sätt främja tillvaron ombord. En kompetent granskningsgrupp går igenom inkomna förslag och ger Stiftelsens direktion underlag för beslut. 2004 tillkom ett särskilt pris för berömvärda insatser inom motion och idrott till sjöss.

Stiftelsen utgör ett troget stöd för sjöräddningsinsatser. Sedan 1983 brukar särskilda sjöräddningsbelöningar utdelas. Ett spektakulärt sådant tillfälle var ombord på Silja Europa den 19 december 1994, då Marinens helikopterhjältar från Estonia-katastrofen belönades. Gästen Bror

Vaktskifte 2005: Nye ordföranden Christer Themnér avtackar sin företrädare Erland von Hofsten med Emmerymedaljen.

Den första gemensamma maritima montern 1997 bemannas här av Berit Blomqvist, Thorsten Rinman och Lennart Johnsson.

Stefenson, amiral och då chef för kungens stab, berättade för Stiftelsens Erland von Hofsten att kungen och han hade planerat något liknande. Men Stiftelsen hann före.

I mitten av 1990-talet inleddes en process för att hedra de svenska sjömännen under andra världskriget. Den kulminerade den 6 september 1997, då ett minnesmärke invigdes på Stenpiren i Göteborg inför uppemot 900 kvarlevande krigsseglare. Stiftelsen hade en huvudroll, tillsammans med Sjöfartsverket och dåvarande Handelsflottans kultur- och fritidsråd (sedan 2007 enheten Sjömannsservice inom Sjöfartsverket).

Den maritima kulturen har en trogen vän i Sjömannshusstiftelsen. Oräkneliga är de enskilda bok- och andra kulturprojekt som fått stöd under årens lopp.

Alltsedan starten 1997 har Stiftelsen varit huvudsponsor bakom och aktiv deltagare i Sjöfartsmontern på den årliga Bokmässan i Göteborg. Många lockas av monterns salta litteratur, både sjömän och andra. 2002 köpte författaren Henning Mankell böcker om sjömätning och svenska fyrar. Efter en tid utkom romanen Djup, där sjömätning

i den östgötska skärgården ingår. 2003 var Svenska Akademiens dåvarande ständige sekreterare Horace Engdahl på plats i Sjöfartsmontern för att botanisera i den maritima litteraturen. Alltsedan 2007 brukar kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth troget titta in.

Kulturbelöningar hade förekommit sporadiskt alltsedan 1977, men 2000 började Stiftelsen dela ut ett årligt litteraturpris. Det delas traditionsenligt ut i Sjöfartsmontern på Bokmässan, inte på själva Belöningsdagen.

År 2000 bildades Sjöfartens Kulturkommitté inom Sjöfartsforum. Strax därefter löste det fristående Sjöfartens Kultursällskap av. Även där har Stiftelsen en central roll.

Stiftelsens 40-årsjubileum präglade Belöningsdagen på Skeppsholmskyrkan i Stockholm den 9 maj. Den 28 september presenterades 40-årsskriften På stadig kurs i Sjöfartsmontern på Bokmässan av Stiftelsens chef Christer Nordling och bokens författare,

Torbjörn Dalnäs

Bidragsverksamheten under 1972/73-2012 (tkr)

Period	Gratjal	Akut hjälp	Stipendier	Utbildningsstöd	Forskning och utveckling	Kultur	Beöningar	Övriga bidrag	Totalt
1972/73-76/77	2753	48	213	225			67	136	3442
	80%	1,4%	6,2%	6,5%			2%	3,9%	100,0%
1977/78-81/82	3736	23	1155	794	38		608	237	6591
	56,7%	0,4%	17,5%	12%	0,6%		9,2%	3,6%	100,0%
1982/83-86/87	3872	53	2722	840	818	87	1625	223	10240
	37,8%	0,5%	26,6%	8,2%	8,0%	0,9%	15,9%	2,1%	100,0%
1987/88-91/92	7561	148	5414	1193	5605	1039	1929	412	23301
	32,4%	0,6%	23,3%	5,1%	24,0%	4,5%	8,3%	1,8%	100,0%
1992/93-1996	12945	426	8823	3386	6752	1190	2186	647	36355
	35,6%	1,1%	24,3%	9,3%	18,6%	3,3%	6%	1,8%	100,0%
1997-2001	18272	606	19057	3896	7364	4467	3202	1003	57867
	31,6%	1%	32,9%	6,7%	12,7%	7,7%	5,5%	1,7%	100,0%
2002-2006	19439	693	15661	5748	12109	4549	3639	276	62044
	31,33%	1,11%	25,24%	9,26%	19,51%	7,33%	5,86%	0,44%	100,0%
2007	3514	95	2379	831	2729	794	1271	161	11774
	29,84%	0,80%	20,20%	7,05%	23,17%	6,74%	10,80%	1,40%	100,0%
2008	3120	82	2309	4957	3457	725	807	16	15473
	20,16%	0,53%	14,92%	32,04%	22,34%	4,69%	5,22%	0,1%	100,0%
2009	2649	90	1597	75	3989	780	748		9928
	26,68%	0,90%	16,09%	0,76%	40,18%	7,86%	7,53%		100,0%
2010	2486	59	1787	288	3293	805	732	100	9550
	26,03%	0,62%	18,71%	3,02%	34,48%	8,43%	7,66%	1,05%	100,0%
2011	2 775	105	2 046	830	3 657	867	785	61	11 126
	24,94%	0,94%	18,39%	7,46%	32,87%	7,79%	7,06%	0,55%	100,0%
2012	2 621	181	1 967	5 090	2 355	791	962	57	14 024
	18,69%	1,29%	14,03%	36,29%	16,79%	5,44%	6,86	0,41	100,0%
Totalt	85 743	2 609	65 130	28 153	52 166	16 094	18 561	3 329	271 715

Martin fick 60 000 kr för avloppsrening med is

Kemikalierna som skulle hålla vakuumsystemet rent fungerade dåligt, men matros Martin Persson fick en idé: kanske skulle det fungera med vanlig is? Det gick över förväntan och i fjol belönades han av Stiftelsen Sveriges Sjömanshus för sin uppfinning.

Martin säger att hans idé har minskat kemikalieåtgången på fartyget med cirka en kubik per år. Dessutom är isen enklare att hantera, miljövänligare och mindre hälsovadlig än de produkter som användes tidigare. En handfull is per toalett räcker för att hålla rören öppna och isen tas direkt från fartygets ismaskin.

– På mitt fartyg har vi använt isrening i ungefär två år nu och det fungerar väldigt bra. Jag hoppas att fler ska våga prova det.

Vill du veta mer om avloppsrening med is mejla till Martin: martinpersson407@hotmail.com.

Simulatorutveckling vid Sjöfartshögskolan

Jan Snöberg

Prefekt, Sjöfartshögskolan,
Linnéuniversitetet, Kalmar
jan.snoberg@lnu.se

Sjöfartshögskolan har använt simulatorer i sin verksamhet sedan mitten av 70-talet och är därmed en av pionjärerna inom detta spännande område. För närvarande har institutionen 10 olika simulatoranläggningar som används i grundutbildning, fortbildning, uppdragsutbildning samt i forsknings- och utvecklingsprojekt.

Sjöfartshögskolans målsättning är att erbjuda studenter och kursdeltagare utbildning i verklighetsanpassade simulatormiljöer med hög standard. Eftersom simulatorerna har en central roll i hela utbildningsverksamheten krävs en hög och stabil driftsäkerhet. Detta innebär att institutionen mer eller mindre kontinuerligt måste uppgradera och vidareutveckla simulatorparken.

Stiftelsen Sveriges Sjömanshus har genom att bidra med 5 Mkr till viktiga uppgraderingar möjliggjort för Sjöfartshögskolan att genomföra prioriterade investeringar. Genom Stiftelsens bidrag har vi planerat, och i vissa fall redan genomfört, investeringar på fyra olika anläggningar.

Lasthanteringssimulator

Denna simulator har på varje station, totalt 16 stationer, kompletterats med en visuell kanal som simulerar kameraövervakning på tankdäck. Detta möjliggör att nya typer av övningar kan genomföras. Investeringen är genomförd och driftsatt och helt täckt genom bidrag från Stiftelsen.

Kombinerad Navigation-GMDSS-simulator

I syfte att öka tillgänglighet och flexibilitet har vår GMDSS-simulator byggts om och upprustats till en komplett navigations-simulator med visuell simulering.

Anläggningen är driftsatt och används i undervisningen från och med våren 2013. Några tillägg kommer att genomföras under läsåret. Uppgraderingen är till största delen täckt av Stiftelsens bidrag.

Navigationssimulator 2

Denna simulator har utrustning som är gammal, med ökande risk för driftstörningar. Hela anläggningen kommer att uppgraderas med ny teknik och i samma ombyggnad kommer bryggor och instruktörsrum att omplaceras för att få en bättre arbetsmiljö. Uppgraderingen, som delvis täcks med Stiftelsens bidrag, beräknas vara genomförd till höstterminen 2013.

Navigationssimulator 1

Även denna anläggning står inför behov av uppgradering. I den långsiktiga plan vi har kommer utrustning och kontrollfunktioner att bytas ut till nyaste teknik under 2014. Investeringen kommer delvis att täckas genom Stiftelsens bidrag.

Modern simulator vid Kalmarshögskolan. Foto: M. Boström Cars

Fartygs dynamik

Forskargruppen Fartygsdynamik tar ett helhetsgrepp på problem som rör fartygs dynamiska stabilitet, där olyckliga kombinationer av fartygets skrovgeometri, lastkondition, fart, kurs relativt vågorna, och vågornas längd, höjd och fart, kan leda till att fartyget utvecklar mycket stora rullningsrörelser eller till och med kapsejsar. Verkliga incidenter som inträffat på senare år har påvisat att behovet av ytterligare kunskaper inom detta område är stort. Forskargruppens arbete kan förenklat beskrivas som i Figur 1. Målet är ökad sjösäkerhet, förbättrad arbetsmiljö ombord på fartygen, och förbättrad transportkvalitet. Grunden för detta arbete är kunskapsutveckling. Här arbetar forskargruppen bland annat med analys av incidenter, till exempel fartyget Finnbirch's förlisning till följd av stabilitetsförlust i följande sjö, och incidenter med parametrisk rullning med Wallenius fartyg. En annan del i arbetet med kunskapsutveckling är utveckling av metoder för simulering av fartygs rörelser i sjö. Under 2012 har till exempel en 4-frihetsgradsmodell utvecklats för simulering av kopplingen mellan fartygs manövrörelser och rullningsrörelser.

Som illustreras i Figur 1 omfattar forskargruppens arbete även aspekter som rör

såväl design som drift av fartyg. Problemen som är kopplade till fartygs dynamiska stabilitetsegenskaper kan delvis byggas bort. Förbättrad design förutsätter dock utveckling av förbättrade designkriterier och här deltar forskargruppen aktivt i arbetet med utveckling av andra generationens intaktstabilitetskriterier inom IMO. Dessa nya kriterier bygger på en helt ny filosofi som inbegriper detaljerad analys av fartygets dynamiska egenskaper i relation till fastställda säkerhetsnivåer. Detta arbete är långt framskridet och målsättningen är att kriterierna ska göras tillgängliga för, till att börja med frivillig, tillämpning år 2015. Forskargruppen arbetar även med konkreta designåtgärder för att förbättra de dynamiska stabilitetsegenskaperna för Wallenius fartyg. Bland annat har slingerkölarna förstörats för att öka rulldämpningen och därmed minska rullningsrörelsen och risken för parametrisk rullning. En metodik har utvecklats för att möjliggöra detaljerad utvärdering av dessa designåtgärder genom fullskaleförsök.

Under 2012 har forskargruppen utvecklat en metod för att använda fartygets autopilot och roder för att automatiskt motverka rullningsrörelsen om parametrisk rullning skulle inträffa. Metoden har utvecklats och utvärderats med hjälp av simuleringar och

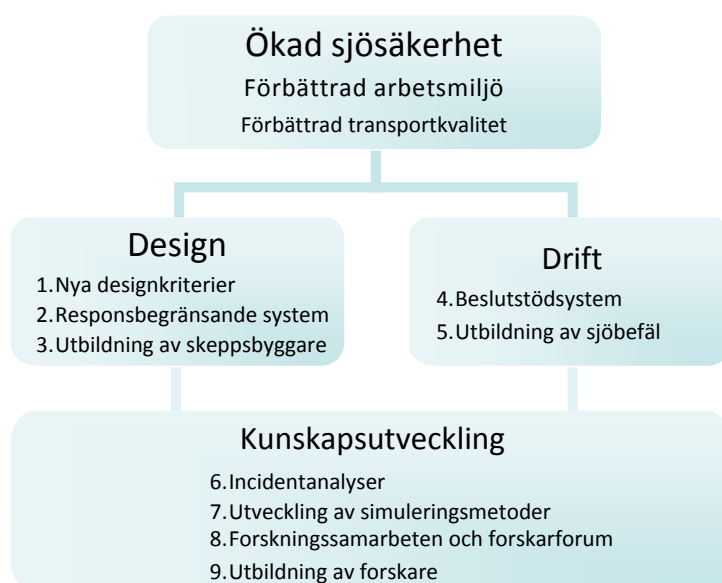
Anders Rosén

PhD, Naval Architect

KTH Marina system, Stockholm

aro@kth.se

Figur 1: Schematisk beskrivning av riskhantering.

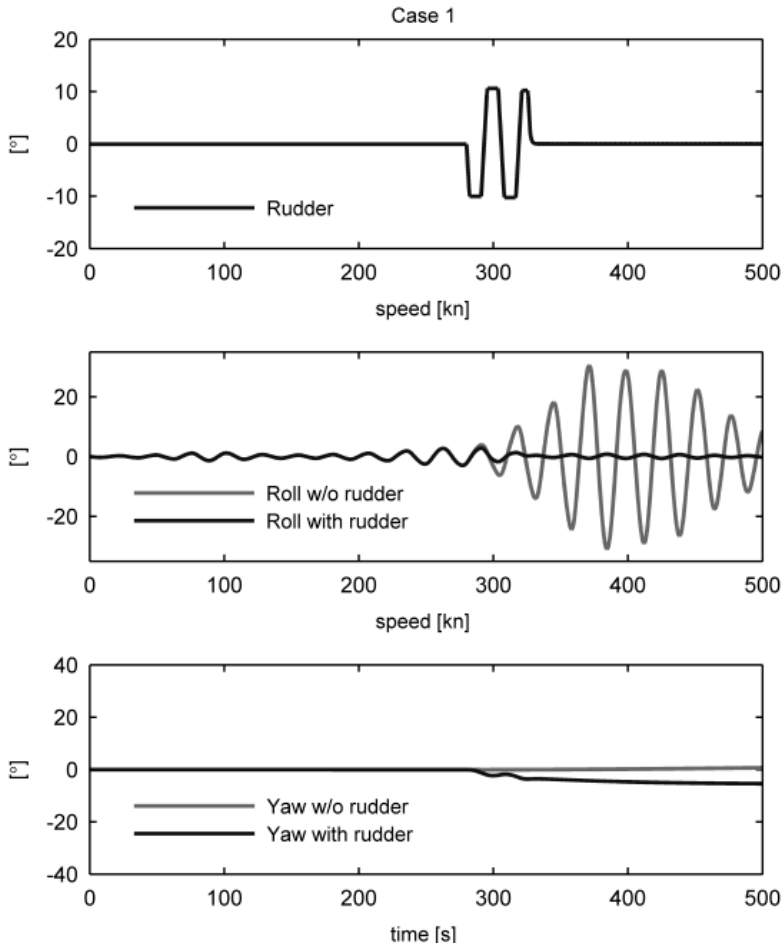
fullskalemätningar med Wallenius fartyg M/V Faust i Figur 2. I Figur 3 ges exempel på simuleringsresultat för utvärdering av metoden. Den mellersta figuren visar fartygets rullningsrörelse i en händelse av parametrisk rullning, utan (ljusgrå) respektive med (svart) användande av den utvecklade rullbegränsningsmetoden. Den översta figuren visar roderrörelsen och den nedersta figuren visar kursändringen. Som synes är metoden synnerligen effektiv där roderrörelsen åstadkommer en närmast fullständig utsläckning av rullningsrörelsen med mycket begränsad påverkan på fartygets kurs.

Det bästa är naturligtvis om besättningen kan undvika kritiska situationer. Forskargruppen arbetar med utveckling av system som i realtid ombord kan stödja besättningar, i att tolka rådande sjöstillstånd i relation

Figur 2 M/V Faust som använts vid utveckling av en metod där fartygets roder och autopilot automatiskt motverkar rullningsrörelsen när parametrisk rullning inträffar. Foto: Fotoflite

Figur 3: Exempel på simuleringsresultat vid ett tillfälle när fartyget råkar ut för parametrisk rullning, utan respektive med användande av den utvecklade rullbegränsningsmetoden.

till fartygets dynamiska stabilitetsegenskaper och kritiska nivåer, och i att fatta beslut för ett säkert framförande av fartyget. Ett aktivt användande av sådana system ger besättningen stora möjligheter att undvika situationer som kan vara kritiska vad gäller parametrisk rullning och stabilitetsförlust.

En annan viktig komponent i strävan mot ökad sjösäkerhet är naturligtvis utbildning. Som illustreras i Figur 1 bedriver forskargruppen utbildning för såväl skeppsbyggare, som forskare och sjöbefäl. Skeppsbyggarutbildningen på KTH har starka inslag av fartygs stabilitet, dynamik och säkerhet. Inom forskarutbildningen är Carl-Johan Söder, som ingår i forskargruppen som industridoktorand på KTH och Wallenius, i slutskedet av författandet av sin licentiatavhandling vilken han kommer att presentera vid ett offentligt seminarium på KTH i början av sommaren 2013. Inom sjöbefälsutbildning har Wallenius under 2012 genomfört en omfattande utbildning om stabilitet och sjösäkerhet för sina befäl och forskargruppen arbetar med utveckling av ett utbildningspaket som kan erbjudas till sjöbefälskolorna och sjöbefäl i branschen.

Forskargruppen Fartygsdynamik är ett

nära samarbete mellan KTH och företagen Wallenius Marine AB och Seaware AB. Forskargruppen samarbetar även med SSPA och andra universitet som DTU i Danmark. Gruppen bidrar också som sagt aktivt till sjösäkerhetsarbetet inom IMO genom stöd till Transportstyrelsen; deltar i internationella konferenser som STAB som hölls i Aten i september 2012; och har varit med och bildat en ny internationell kommitté för forskning och utveckling inom fartygs stabilitet och dynamik som etablerat webforumet www.shipstab.org för dialog och kunskapsutbyte. Forskargruppen Fartygsdy-

namik är således ett unikt exempel på nära samverkan mellan akademi, sjöfartsnäring och myndigheter som skapar tydliga resultat för förbättrad sjösäkerhet, transportkvalitet, och arbetsmiljö ombord på fartygen. Forskargruppen möjliggörs genom stöd från Sjöfartsverket och Stiftelsen Sveriges Sjömanshus. Pågående projekt pågår till och med 2013 och har haft som övergripande syfte att etablera forskargruppen. När detta nu uppnåtts är målet att skapa förutsättningar för forskargruppens fortsatta aktiviteter efter 2013.

Chalmers utvecklar Simulatorcenter

Stiftelsen Sveriges Sjömanshus har bidragit till Chalmers utveckling av ett toppmodernt simulatorcentrum vid Institutionen för Sjöfart och Marin Teknik på Lindholmen i Göteborg. Bidraget, på totalt 5 Mkr, möjliggör sjöfartsutbildning och forskning i världsklass. I den nya anläggningen kan fartygsbryggorna användas var för sig eller i samspel med varandra. Även samspel mellan bryggssimulatorer och maskinrumssimulatorer är möjlig. Satsningen innebär en möjlighet att erbjuda studenter ännu mer

simulatorträning under sin grundutbildning såväl som möjligheter att bedriva spetsforskning. Forskningen erbjuder fantastiska möjligheter att till exempel studera interaktion mellan människa och maskin, kommunikation, avancerad manövrering, navigering och sjöräddningsledning. Upp till 20 personer kan öva i samma spel. Realismen är mycket hög – det är lätt att känna igen sig i simulatorernas över 40 olika svenska och utländska hamnar med tillhörande farleder.

Klas Brännström
Prefekt
Sjöfart och Marin Teknik,
CTH, Göteborg
klas.brannstrom@chalmers.se

Maskinrumsergonomi och säkerhet

Monica Lundh
Senior Lektor, PhD
Sjöfart och Marin Teknik,
CTH, Göteborg
monica.lundh@chalmers.se

Området Maskinrumsergonomi och säkerhet växer här på Chalmers. För ett år sedan började en doktorand på Chalmers, Steven Mallam, som också skall arbeta med de olika frågeställningarna vi har inom området. Hans fokus kommer nu att främst vara inom design, hur maskinutrymmena skall utformas för att stödja de uppgifter som skall genomföras. Vi har också under hösten haft hjälp av Joanna Paraíso som har hjälpt till att skapa modeller av kontrollrum, både i datamiljö och skalenliga fysiska modeller.

ringsförslagen kommer upp på bordet desto enklare och mera kostnadseffektivt är det att genomföra förändringar, vilket styrks av tidigare forskning från flera andra domäner. Resultatet från dessa studier visar på värdet av att tidigt i en designprocess låta slutanvändare vara en del av utvecklingsarbetet. Flera forskare är här också överens om att denna typ av deltagande design kan skapa förutsättningar till att utveckla arbetsplatsen, öka lärandet inom organisationer och bidra till en större acceptans för överens-

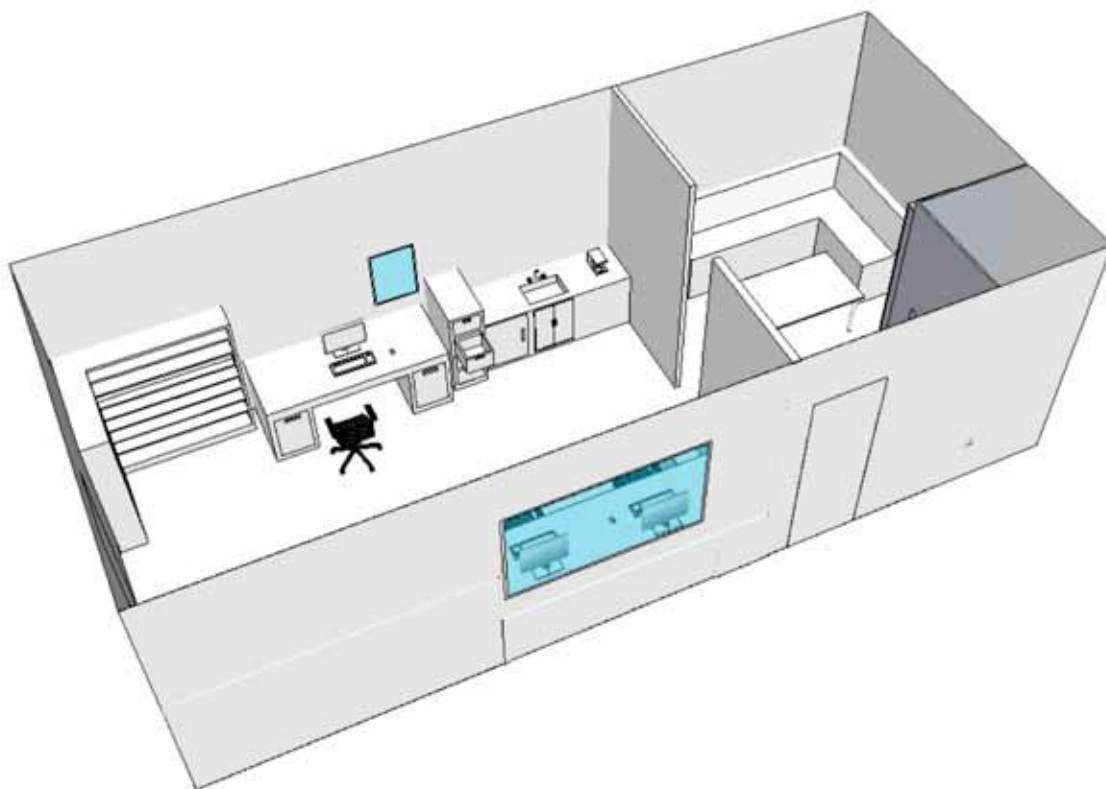

Bild 1 Kontrollrum i 3D.

Frågeställningarna inom området är komplexa. Dels så handlar det om att väga in de förändringar som yrket har utsatts för och hur dessa har påverkat sättet att arbeta samt de organisatoriska förändringarna som har inneburit att det är färre besättningsmedlemmar i maskin. Men det handlar också om hur och när utvärderingen av designen skall komma in i processen. Huvudregeln här är att ju tidigare i designarbetet änd-

komna lösningar. Man har också diskuterat vikten av att skapa nya metoder i samarbete med olika yrkesgrupper för att involvera alla parter i skapandet och utvecklingen av design metoder.

AVERT

Dagens teknik medger möjligheter att på olika sätt visualisera både teknik och

rum. I ett delprojekt, AVERT, samarbetar vi med Memorial University och Virtual Marine Technology, båda i St John's i Kanada för att skapa ett virtuellt maskinrum av ett ritningsunderlag. Tanken är att kombinera befintliga datorstödda tekniker som används inom fartygsdesign med en interaktiv virtuell miljö för att skapa ett verktyg där fartygets design kan visualiseras och arbetsmiljön utvärderas. Verktöget är också tänkt att fungera som en plattform där olika intressenter gemensamt kan diskutera olika problem och frågeställningar. Utmaningen ligger i att kunna visualisera en miljö med utgångspunkt från ritningar och att skapa ett lättanvänt och flexibelt verktyg som medger att olika designförslag och idéer kan testas innan fartygets byggs. När väl designen är fastställd är det tänkt att verktöget skall kunna användas mera som en traditionell simulator, d.v.s. öppna för möjligheten att träna den blivande besättningen ombord.

EVolution

Vi har under årets gång fått förmånen att medverka i EVolution. EVolution är ett så kallat "Joint Industry Project" (JIP) alltså ett industriellt samarbetsprojekt mellan Sirius, Preem, Sveriges Redareförening och SSPA. Chalmers ingår som en av samarbets-

partnerna. Syftet med detta projekt är att designa och bygga en kemikalietanker på 9 500 m³ som är helt igenom optimerat för att ha en minimal energikonsumtion. Man har också i det här projektet lyft fram vikten av en bra arbetsmiljö och vårt uppdrag är att utvärdera designen av maskinutrymmena med avseende på de utmaningar arbetet här innebär och föreslå eventuella modifieringar och förändringar. EVolution används också som exempel i arbetet med Kanada och framtagningen av det virtuella designstödet. I arbetet med att ta fram metodiker för att på ett systematiskt sätt kunna utvärdera olika designlösningar har modeller skapats, både skalenliga fysiska modeller och modeller i 3D.

VISARE

Tillsammans med Lunds universitet och Mikael Blomé har vi också ett pedagogiskt projekt. Det handlar om hur man kan "paketera" forskningsresultat på ett sådant sätt att det väcker intresse och lust att lära. Forskning inom pedagogik och interaktion har visat på stora fördelar med att använda olika former av bilder och interaktivitet för att förbättra möjligheterna till lärande. Det har också visat sig att animeringar ofta är att föredra framför statiska bilder och användning av interaktivt gränssnitt och multime-

Bild 2 Kontrollrum i skalenlig fysisk modell.

Bild 4 Test av VISARE.

dia visar på förbättrade effekter för lärandet hos användarna. Vi har därför i VISARE använt enkla animeringar och bilder för att förmedla ett budskap. Fokus är på ergonomi där vi inleder med att belysa olika arbetssituationer i maskin och beskriver vilka ergonomiska belastningar man kan utsättas för där. Slutligen visar vi hur arbetsplatsen kan förändras för att minska belastningarna på kroppen.

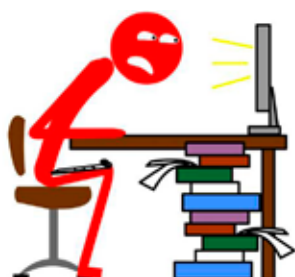

Bild 3 Exempel på en arbetsstation i VISARE, här administration i kontrollrummet.

En prototyp har testats på sjöingenjörstudenter och preliminära resultat säger att försökspersonerna var positivt inställda till detta sätt att presentera information. Vi fick också många värdefulla synpunkter som vi har tagit till oss i det fortsatta utvecklingsarbetet.

Maskinrumsergonomi i utbildningen

Från och med innevarande läsår så finns det en möjlighet för våra sjöingenjörstudenter att fördjupa sig inom maskinrumsergonomi. De elever som går fjärde året kan välja en kurs inom ett ämne som intresserar dem och i år var det totalt tolv studenter som valde att fördjupa sig inom maskinrumsergonomi. Kursen präglas av diskussioner och ett tydligt engagemang från elevernas sida vilket är glädjande och inspirerande. Vi träffar också blivande skeppsbyggare för att diskutera maskinrumsdesign från besättningsperspektiv.

Under året så upplever vi att det har varit ett ökat intresse för frågeställningarna inom maskinrumsergonomi. Speciellt glada är vi för att företrädare för branschen hör av sig och ger oss möjlighet att tillämpa våra teorier och låter oss föreslå förändringar. Men också förstås för möjligheten att komma in i klassrummet och möta blivande sjöingenjörer. Att "Kunskap är makt" har vi citerat under många år och att få möjligheten att medverka till att förmedla kunskap som förhoppningsvis i förlängningen kan leda till ett större medvetande om arbetsmiljön ombord i maskin och hur den kan förbättras känns som ett stort privilegium!

BOKSLUT

Resultaträkning (tkr)

Intäkter

	Not	2012	2011
Utdelningar			
Aktiekonsortiet	1	10 655	7 240
Aktieindexkonsortiet	2	245	513
Aktieindexkonsortium utland	3	1 244	
Räntekonsortiet	4	4 457	5 022
Övriga räntor	5	53	16
Summa direktavkastning		16 654	12 791

Verksamhetskostnader

Förvaltningsarvode		-437	-434
Administrationskostnader	6	-2 253	-2 318
Förvaltningskostnader	7	-567	-897
Marknadsföringskostnader		-525	-429
Summa verksamhetskostnader		-3 782	-4 078

Resultat före avskrivn. och extraordin.poster

		12 872	8 713
Reavinster	8	5 857	5 102
Årets överskott		18 729	13 815

Balansräkning (tkr)

Tillgångar	Not	2012-12-31	2011-12-31
Anläggningstillgångar			
Placeringstillgångar	9	203 283	198 826
Inventarier, bokf. värde	10	0	0
Summa anläggningstillgångar		203 283	198 826
Omsättningstillgångar			
Långfristiga fordringar			
Innovationslån	11	3 050	2 650
Kortfristiga fordringar			
Upplupna intäkter och förutbetalda kostnader	12	171	193
Skattekonto		3	0
Summa kortfristiga fordringar		174	193
Kassa och bank		4 063	4 245
Summa omsättningstillgångar		7 287	7 088
Summa tillgångar		210 570	205 914
Skulder och eget kapital			
Eget kapital			
Bundet eget kapital	13	181 899	180 234
Fritt	14	27 924	24 643
Summa eget kapital		209 823	204 877
Skulder			
Kortfristiga skulder			
Leverantörsskulder		83	0
Upplupna kostnader	15	151	203
Upplupna skatter	16	98	106
Beslutade ej utbetalade anslag	17	306	626
Kammarkollegiets fondbyrå		109	102
Summa kortfristiga skulder		747	1 037
Summa skulder och eget kapital		210 570	205 914
Ansvarsförbindelser	18	14 650	8 000

Sammandrag balansräkning (tkr) 2008-2012

Tillgångar	12-12-31	11-12-31	10-12-31	09-12-31	08-12-31
Anläggningstillgångar					
Placeringstillgångar	203 283	198 826	199 884	192 506	188 787
Inventarier netto bokf.v.	0	0	0	0	0
Omsättningstillgångar					
Långfristiga fodringar	3 050	2 650	2 290	563	0
Kortfristiga fodringar					
Upplupna intäkter o. förutbetalda kostnader	171	193	181	170	182
Skattekonto	3	0	2	50	
Kassa o. bank	4 063	4 245	1 830	11 656	8 723
Summa tillgångar	210 570	205 914	204 187	204 945	197 692
Skulder o. eget kapital					
Eget kapital					
Bundet kapital	181 899	180 234	178 955	177 887	176 862
Fritt	27 924	24 643	23 415	24 572	14 916
Summa eget kapital	209 823	204 877	202 370	202 459	191 778
Kortfristiga skulder					
Leverantörsskulder	83	0	0	0	0
Upplupna kostnader	151	203	297	149	135
Upplupna skatter	98	106	80	72	78
Beslutade ej utbetalda anslag	306	626	1 323	2 157	5 612
Kammarkollegiets fondbyrå	109	102	117	108	89
Summa eget kapital och skulder	210 570	205 914	204 187	204 945	197 692
Ansvarsförbindelser	14 650	8 000	12 912	15 018	3 003

Noter

Redovisnings- och värderingsprinciper.

Årsredovisningen har upprättats enligt Bokföringslagen och Årsredovisningslagen.

Placeringstillgångar

Stiftelsen har sina medel placerade hos Kammarkollegiet som sköter den ekonomiska förvaltningen för ett antal stiftelser och andra fonder. För förvaltningen har kollegiet bildat ett antal konsortier.

Kollegiet har ett särskilt beslutsorgan för denna kapitalförvaltning, Fonddelegationen.

Förvaltningen av Konsortierna sker utifrån ett regelverk fastställt av Fonddelegationen 2012-02-27.

Enligt av tillsyningsmyndigheten utfärdade föreskrifter får högst 70 % av stiftelsens eget kapital till bokfört värde placeras i aktier eller aktierelaterade fonder varav 25 % får vara utländska aktier eller i Sverige förvaltade fonder med inriktning på utländska aktier. Återstoden av det egna kapitalet skall placeras i räntebärande fonder eller konsortier.

I övrigt hänvisas till Fonddelegationens protokoll 2012:2 samt not 9.

Anslag till institutioner m.fl.

För anslag med längre löptider än pågående kalenderår och bestämda utbetalnings-terminer upprättas skriftliga avtal med bidragsmottagaren. Som ansvarsförbindelser

har härvid upptagits det samlade beloppet för åren efter beslutsåret enligt beslutad avtalsperioder. Övriga anslag skuldförs vid beslutstillfället och belastas direkt det fria fondkapitalet.

Innovationslån

Lån kan beviljas för projekt som

- syftar att förbättra säkerheten, arbetsmiljön och trivselen för sjöfolk ombord
- bedöms ha en sådan ekonomisk bärighet att lånet kan återbetalas inom en 5-årsperiod.

Eftergift för återbetalning kan beviljas därest projektet bedöms varken ha gett eller kan återbetalas för att bära kostnaderna.

Eget kapital

Det egna kapitalet har uppdelats i bundet respektive fritt fondkapital.

Det bundna fondkapitalet utgörs av de medel Stiftelsen mottagit för förvaltning vid och efter dess bildande. Kapitalet har även tillförts stadgeenliga årliga avsättningar av direktavkastningen jämte vissa under tidigare år uppnådda betydande reavinster.

Den föreskrivna målsättningen för Stiftelsens förvaltning är att de mottagna medlen skall bevaras och behålla sin köpkraft i aktuellt penningvärde men att kapital därutöver är disponibelt för verksamheten.

Not 1

Utdelning från aktiekonsortiet (tkr)

	Utdelning/andel		Utdelning (tkr)	
	2012	2011	2012	2011
Avstämningsdag 30 november				
En del av årets utdelning har reinvestrats i aktieindexk. svenska (7 601 tkr) resterande har utbetalats	267,35	143,87	10 655	7 240

Not 2

Utdelning från aktieindexkonsortiet (tkr)

	Utdelning/andel		Utdelning (tkr)	
	2012	2011	2012	2011
Avstämningsdag 30 november				
Årets utbetalning har utbetalats	2,91	6,09	245	513

Not 3

Utdelning från aktieindexkonsortiet (tkr) Utland

	Utdelning/andel		Utdelning (tkr)	
	2012	2011	2012	2011
Avstämningsdag 30 november				
Årets utdelning har utbetalats	147,46	0	1 244	0

Not 4 Utdelning från räntekonsortiet (tkr)

	Utdelning/andel		Utdelning (tkr)	
	2012	2011	2012	2011
Avstämningsdag 30 november				
Årets utdelning har utbetalats	4,97	5,95	4 457	5 022

Not 5

Övriga räntor, mm (tkr)

	2012	2011
Likvidkonto (förvalt av Kammarkollegiet)	9	8
Handelsbanken	41	7
Övrigt	3	1
Summa räntor	53	16

Not 6

Administrationskostnader (tkr)

	2012	2011
Löner	1 064	1 087
Arbetsgivaravgifter	95	153
Pensioner	55	52
Särsk. löneskatt på pensioner	13	13
Övriga personalkostnader	46	34
Andel i lokalkostnader	466	461
Kontorsmaterial och trycksaker	149	158
Småinventarier, underhåll samt leasing	44	75
Servicekontrakt	85	57
Konsulttjänster	67	75
Revision	76	67
Tele och porto	48	46
Försäkringar	29	36
Diverse kostnader	16	4
	2 253	2 318

Not 7

Förvaltningskostnader (tkr)

	2012	2011
Ordförande och vice ordförande fast arvode	30	30
Arbetsgivaravgifter på arvoden	7	7
Direktion förrättningskostnader inkl. sociala avgifter	324	314
Andel i lokalkostnader	152	149
Konferensresa	38	352
Uppvaktningar och övrig representation	16	45
	567	897

Not 8

Reavinster (tkr)

Under året har reavinster tagits hem i samband med avyttring av aktieandelar i Aktiekonsortiet, utland för att finansiera stiftelsens verksamhet.

	2012	2011
Reavinster, netto	5 857	5 102

Not 9

Placeringstillgångar

	Antal andelar		Kurs/andel (kr)		Förändr*	Bokfört värde		Marknadsvärde (tkr)	
	2012	2011	2012	2011	%	2012	2011	2012	2011
Förvaltade av Kammarkollegiet									
Aktiekonsortiet	39 853	50 326 ¹⁾	4 602,69	4 134,33	11,33%	61 542	77 715	183 431	208 063
Aktieindexkonsortiet	149 489	84 207	116,43	101,04	15,23%	17 673	10 072	17 405	8 508
Aktieindexkonsortiet, utland	8 437	0 ¹⁾	4 362,99	0,00		13 029	0	36 812	
Räntekonsortiet	896 734	896 734	126,78	125,95	2,38%	111 038	111 038	113 687	112 945
Summa						203 282	198 825	351 335	329 516
Totalvärde						203 282	198 825	²⁾ 351 335	329 516

1) Pro forma uppdelning per 2011-12-31, aktiekonsortiet 39 853 andelar och aktieindexkonsortiet utland 10 473 andelar

2) Övervärde 148 051 tkr (f.å. 130 690 tkr)

Indexförändringar**

KK:s jfr-index

	2012
OMX Stockholm Cap GI	16,78%
OMX Stockholm 30 Cap GI	17,40%
MSCI World Index NET (SEK)	7,70%
OMRX Bond All 1-3 years	3,10%

**Källa Kammarkollegiet

Not 10

Inventarier (tkr)

	2012-12-31	2011-12-31
Ingående bokförda värden		
Invärderade värden	1 667	1 667
Anskaffningsvärden	397	397
Årets nyanskaffning	0	0
Utgående bokfört värde	2 064	2 064

	2012-12-31	2011-12-31
Bokförd avskrivning		
Ingående ackumulerad avskrivning	-2 064	-2 064
Årets avskrivning	0	0
Summa bokförd avskrivning	-2 064	-2 064
Netto bokfört värde	0	0

Värderingen av de invärderade inventarierna har skett den 6 mars 1990 av Lars Edelstam, av Stockholms Handelskammare förordnad besiktningsman för konst- och antikviteter.

Inventariebeståndets sammansättning 2012-12-31

Möbler (varav med antikvärde 409)	570
Mattor	143
Gardinuppsättning	51
Böcker 15 hyllmeter (Matematik, Geografi, Nautica, Reseskildringar fr 1700-tal)	120
Böcker 54 hyllmeter (Använda i undervisning på Stockholms Sjöbefälsskola)	200
Bokverk Chapmans, Architectura Navalis Mercatoria	125
Atlas H J Hansen (1791)	30
Navigationsinstrument	92
Tavlor	292
Kontorsmöbler o. Utrustning	407
Övrigt	34
Summa bokfört bruttovärde	2 064

Inventarierna är egendomsförsäkrade för 2 818 tkr

Not 11

Innovationslån

Lån för vidareutveckling av projekt stiftelsen funnit värda att stödja. Lånen kan omsättas men har relativ lång löptid, upp till fem år.

Not 12

Upplupna intäkter och förutbetalda kostnader (tkr)

	2012	2011
Hyra	134	134
Förskottsbetalda kostnader	37	33
Diverse fodringar	0	26
	171	193

Not 13

Bokfört bundet fondkapital (tkr)

	2012	2011
Sammansättning		
Vid Stiftelsens bildande överlämnade medel:		
Från Sjöfartsverket	3 863	3 863
Från Sjömanshus balanserade egna medel	12 890	12 890
Från Sjömanshus övertagna donationsmedel	4 041	4 041
Efter bildandet tillkommande medel tidigare förvalta av:		
Sjöfartsverket	536	536
Sjöbefälsskolan i Stockholm	3 374	3 374
Handelsflottans Kultur- och fritidsråd	60	60
Lotsverkets Enskilda Pensionskassa	144	144
Västra Handelskammaren, Göteborg	126	126
Hilda Palmqvist, Härnösand 81/82	33	33
M/S Marneborg	10	10
Stadgeenliga avsättningar,		
ingående balanserat värde	41 119	39 840
årets avsättning	1 665	1 279
Reavinster ingående balanserat värde	114 038	114 038
Summa utgående bokfört bundet fondkapital	181 899	180 234

Övertagna donationsmedel jämte tillkommande medel för vilka medel särskild redogörelse lämnats i skrift 99-12-31, har enligt av Kammarkollegiet fattade permutationsbeslut överförts till ovan redovisat bundet fondkapital att samförvaltas enligt Kungl. Maj:ts beslut 1972-05-05.

I efterföljande sammanställning har redovisats kapitalets reala förändring 1973-2012, utvisande per 2012-12-31 ett ackumulerat överskott på 190 724 tkr (f.å. 171 620 tkr).

Kapitalets reala förändring 1973-2012 i tkr

Balansdag	Kapital enligt balansräkning exkl. disp. avkast	Ej realiserat övärde i v.papper	Totalt kapital till marknadsvärde	Kapital-73 omräknat efter KPI-index	Real kapitalförändring vinst	Real kapitalförändring förlust	Akkumulerad vinst/förlust	KPI-index Basår 49
1973-06-30	20 794	-	20 794	20 794	-	-		287
1980-06-30	23 001	1 029	24 030	40 687	-	16 657	-16657	562
1985-06-30	30 282	31 414	61 696	68 042	19 831	9 520	-6 346	879
1990-06-30	126 780	34 466	161 246	92 005	84 412	8 825	+69 241	1 189
1991-06-30	128 837	24 545	153 382	100 284		16 143	+53 098	1 296
1992-06-30	131 125	16 984	148 109	102 296		7 285	+45 813	1 322
1993-06-30	133 566	43 614	177 180	107 223	24 144		+69 957	1 384
1994-06-30	135 407	53 733	189 140	109 978	9 205		+79 162	1 418
1994-12-31	135 767	58 584	194 351	110 911	4 278		+83 440	1 430
1995-12-31	146 143	67 676	213 819	113 393	16 986		+100 426	1 462
1996-12-31	148 650	107 705	256 355	112 850	43 079		+143 505	1 455
1997-12-31	149 618	139 500	289 118	114 711	30 902		+174 407	1 479
1998-12-31	165 812	139 121	304 933	113 470	17 056		+191 463	1 463
1999-12-31	166 764	262 272	429 036	114 945	122 628		+314 091	1 482
2000-12-31	167 794	257 050	424 844	116 262		5 509	+308 582	1 499
2001-12-31	166 036	206 116	372 152	119 365		55 795	+252 787	1 539
2002-12-31	169 585	104 038	273 623	121 847		101 011	+151 776	1 571
2003-12-31	170 576	133 638	304 214	123 398	29 040		+180 816	1 591
2004-12-31	171 476	150 079	321 555	123 708	17 031		+197 847	1 595
2005-12-31	172 636	204 973	377 609	124 794	54 868		+252 815	1 609
2006-12-31	173 921	238 727	412 648	126 810	33 023		+285 838	1 635
2007-12-31	175 324	203 992	379 316	131 212		37 734	+248 104	1 692
2008-12-31	176 862	89 504	266 366	132 360		114 098	+134 006	1 707
2009-12-31	177 887	142 787	320 674	133 584	53 084		+187 090	1 723
2010-12-31	178 955	181 042	359 997	136 668	36 239		+223 329	1 763
2011-12-31	180 234	130 690	310 924	139 304		51 709	+171 620	1 797
2012-12-31	181 899	148 051	329 950	139 226	19 104		190 724	1 796

Kommentar:

Omräknat kapital efter KPI-index inkluderar i likhet med det bokförda kapitalet tillkommande donationsmedel 4,3 Mkr men ej realisationsvinster och stadgeenliga avsättningar. Kapital enligt balansräkning per 2001-12-31 har minskat med redovisat negativt värde för balanserat fritt eget kapital 2001.

Not 14

Fritt fondkapital

	2012	2011
Ingående kapital 1 jan.	24 643	23 415
Årets resultat	18 729	13 815
Stadgeenlig avsättning	-1 665	-1 279
Bidragsverksamheten		
Bidrag till behövande		
Gratual	-2 621	-2 775
Akut hjälp	-181	-105
Övriga bidrag till nytta och gagn för sjöfolket		
Stipendier	-1 967	-2 046
Utbildningsstöd	-5 090	-830
Forskning och utveckling	-2 355	-3 752
Kultur	-791	-867
Belöningar	-962	-785
Övriga bidrag	-57	-61
Summa bidrag	-14 024	-11 221
Förätningskostnader m.m.		
för stipendieverksamheten	0	-1
för anslagsverksamheten	-51	-30
Återförda ej utnyttjade anslag	540	95
Forskningsseminarium	-248	-151
Utgående kapital 31 december	27 924	24 643

Not 15

Upplupna kostnader (tkr)

Sammansättning	2012	2011
Reserv för revisionsarvode	20	40
Gratual	0	7
Reserv för tryckning årsberättelse	80	95
Diverse räkningar	26	21
Upplupna löner	25	40
Totalt	151	203

Not 16

Upplupna skatter (tkr)

	2012	2011
Skattedeklaration 2013-01-17		
Arbetsgivaravgifter	23	30
Avdragen prel.skatt	75	77
Särskild A-skatt	0	-1
Totalt	98	106

Not 17

Beslutade ej utbetalda anslag (tkr)

Sammansättning	2012	2011
Utvecklingsstipendier	106	136
Anslag till institutioner m fl	200	490
Totalt	306	626

Utvecklingsstipendier

Utvecklingsstipendier utdelas i samband med den årliga belöningshögtiden, varvid ett delbelopp utbetalas. Restbeloppet utbetalas när stipendiaten redovisat att projektet slutförts. Övan oreglerade stipendier har ålderssammansättning enligt nedan.

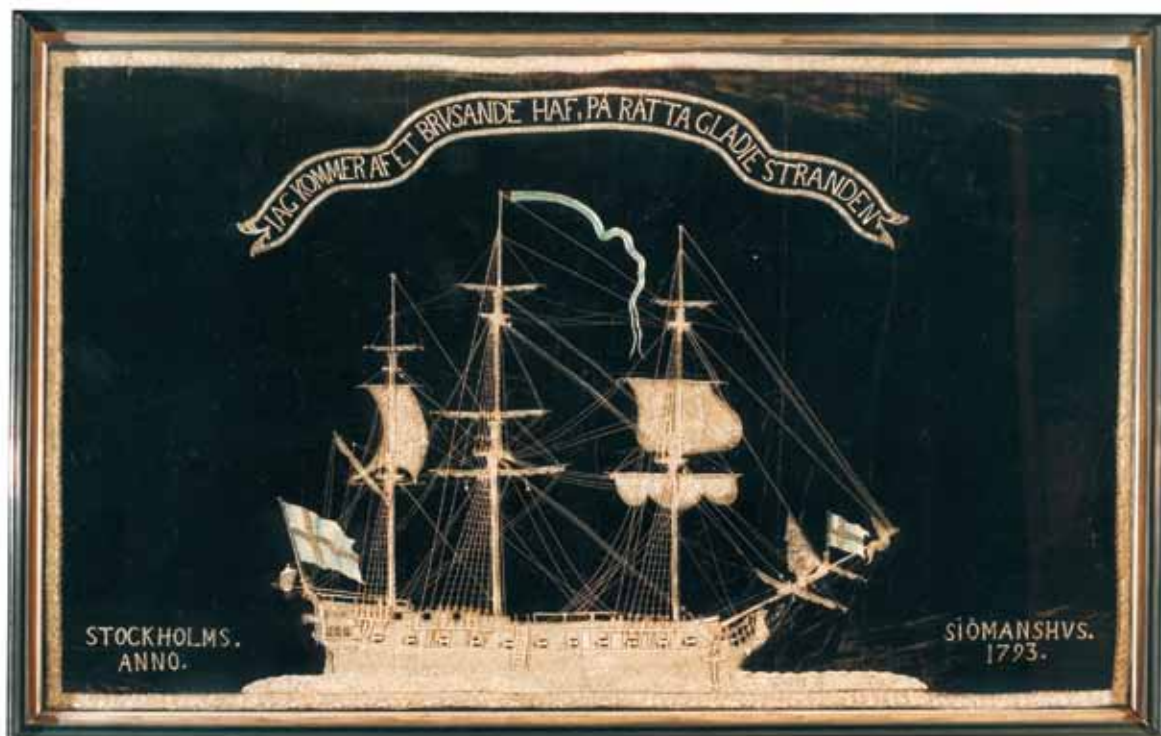
Beviljade år	2012	
	Antal	Totalt
2008	2	40
2009	1	20
2010	2	26
2012	1	20
Totalt	6	106

Not 18

Ansvarsförbindelser (tkr)

Sammansättning	Löptid	2012-12-31
Stiftelsen Sveriges Sjömanshusmuseum	2013-2015	1 500
Avtalade tidsbestämda projektbidrag avseende:		
CTH, forskartjänst	2013-2015	4 500
Kalmar, doktorandtjänst	2013-2015	2 000
Sjöfartsforum	2013-2015	1 500
Chalmers, simulatoranläggning	2013	2 500
Kalmar, simulatoranläggning	2013	2 500
First Responder, fortsatt utveckling	2013	150
Summa ansvarsförbindelser		14 650

Av beloppet beräknas 8 400 tkr komma att förfalla till betalning under 2013.

Bårtäcke från 1783 som varit i Stockholms sjömanshus ägo fram till nedläggningen 1969. Det består av sammet med silvertråd. Bårtäcket hänger numera i Stiftelsen Sveriges Sjömanshus kansli i Stockholm.

Stockholm den 7 mars 2013

Kenny Reinhold, Ordförande

Christer Themnér, Vice ordförande

Håkan Friberg

Bengt Eurén

Christer Lindvall

Christer Nordling, Kanslichef

Min revisionsberättelse har avlämnats 2013-05-

Jan Nyström, Auktoriserad revisor

REVISIONSBERÄTTELSE

Till direktionen i Stiftelsen Sveriges Sjömanshus
Org.nr. 802005-7173

Rapport om årsredovisningen

Jag har utfört en revision av årsredovisningen för Stiftelsen Sveriges Sjömanshus för år 2012. Bolagets årsredovisning ingår i den tryckta versionen av detta dokument på sidorna 29-42.

Direktionens ansvar för årsredovisningen

Det är direktionen som har ansvaret för att upprätta en årsredovisning som ger en rättvisande bild enligt årsredovisningslagen och för den interna kontroll som direktionen bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning som inte innehåller väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel.

Revisorns ansvar

Mitt ansvar är att uttala mig om årsredovisningen på grundval av min revision. Jag har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing och god revisionssed i Sverige. Dessa standarder kräver att jag följer yrkesetiska krav samt planerar och utför revisionen för att uppnå rimlig säkerhet att årsredovisningen inte innehåller väsentliga felaktigheter.

En revision innefattar att genom olika åtgärder inhämta revisionsbevis om belopp och annan information i årsredovisningen. Revisorn väljer vilka åtgärder som ska utföras, bland annat genom att bedöma riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel. Vid denna riskbedömning beaktar revisorn de delar av den interna kontrollen som är relevanta för hur stiftelsen upprättar årsredovisningen för att ge en rättvisande bild i syfte att utforma granskningsåtgärder som är ändamålsenliga med hänsyn till omständigheterna, men inte i syfte att göra ett uttalande om effektiviteten i stiftelsens interna kontroll. En revision innefattar också en utvärdering av ändamålsenligheten i de redovisningsprinciper som har använts och av rimligheten i direktionens uppskattningar i redovisningen, liksom en utvärdering av den övergripande presentationen i årsredovisningen.

Jag anser att de revisionsbevis jag har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för mitt uttalande.

Uttalande

Enligt min uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av stiftelsens finansiella ställning per den 31 december 2012 och av dess finansiella resultat för året enligt årsredovisningslagen.

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

Utöver min revision av årsredovisningen har jag även utfört en revision av direktionens förvaltning för Stiftelsen Sveriges Sjömanshus för år 2012.

Direktionens ansvar

Det är direktionen som har ansvaret för förvaltningen enligt stiftelselagen och stiftelseförförordandet.

Revisorns ansvar

Mitt ansvar är att med rimlig säkerhet uttala mig om huruvida jag vid min granskning funnit att någon direktionsledamot handlat i strid med stiftelselagen eller stiftelseförförordandet. Jag har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige.

Som underlag för mitt uttalande om förvaltningen har jag utöver min revision av årsredovisningen granskat väsentliga beslut, åtgärder och förhållanden i stiftelsen för att kunna bedöma om någon direktionsledamot är ersättningsskyldig mot stiftelsen eller om det finns skäl för entledigande.

Jag har även granskat om någon direktionsledamot på annat sätt har handlat i strid med stiftelselagen, stiftelseförförordandet eller årsredovisningslagen.

Jag anser att de revisionsbevis jag har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för mitt uttalande.

Uttalande

Enligt min uppfattning har direktionsledamöterna inte handlat i strid med stiftelselagen, stiftelseförförordandet eller årsredovisningslagen.

STOCKHOLM den

Jan Nyström
Auktoriserad revisor

Ordinarie ledamöter från 1 maj 2011

Kenny Reinhold
Christer Themnér
Håkan Friberg
Bengt Eurén
Christer Lindvall

Göteborg, ordförande, för SEKO Sjöfolk
Stockholm, vice ordförande, för Sjöbefälsföreningen
Göteborg, för Sveriges Redareförening
Stockholm, för Sveriges Redareförening
Åkersberga, för Sjöbefälsföreningen-O

Ersättare från 1 maj 2011

Karl-Arne Johansson
Karl-Erik Finnman
Per A. Sjöberger

Göteborg, för Kenny Reinhold
Helsingborg, för Christer Themnér
Göteborg, för Håkan Friberg
från 2012-05-11

Louise Langley
Jörgen Lorén

Göteborg, för Bengt Eurén
Göteborg, för Christer Lindvall

Kansliet i arbete – Christer, Inger och Olav.

Stiftelsens kansli

Christer Nordling
Inger Örnquist
Olav Johansen

Kanslichef
Kanslist
Ekonomiansvarig

Postadress
Telefon:
E-post:
Hemsida:
Organisationsnummer:
Plusgiro:

Katarinavägen 22, 1 tr, 116 45 Stockholm
08-641 44 37
info@sjomanshus.se
www.sjomanshus.se
80 20 05-7173
1568-5

Skriftlig ansökan om:

- Utbildningsstöd och stöd till forskning insänds senast vecka 7, 17, 30 och 42
- Stipendier insänds terminsvis via Sjöfartshögskola/Sjöfartsgymnasium
 - Förslag till "Belöning 2014" insänds före 1 november 2013.
 - Gratial och akut hjälp vid behov

Insänds till Kansliets adress enligt nedan.

*Katarinavägen 22, 116 45 Stockholm
tel 08-641 44 37
e-post: info@sjomanshus.se
www.sjomanshus.se*